

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ANTRADIENIS – TUESDAY, VASARIO – FEBRUARY 10, 2015 • Vol. CVI Nr. 17 Kaina 1 dol.

4545 WEST 63rd STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60629

PERIODICALS

NEWSPAPER – DO NOT DELAY – Date Mailed 02-09-2015

Ruošiamės pasveikinti savo valstybę

Lietuvos Respublikos prezidentės Dalia Grybauskaitės inicijuota akcija „Vasario 16-ąją švesk išradingai“ sujungė lietuvius visoje šalyje ir užsienyje, paskatindama originaliai ir prasmingai paminėti Valstybės atkūrimo dieną.

„Nepriklausoma Lietuvos valstybė – istorinis laimėjimas. Prieš 97-erius metus, Vasario 16-ąją, valstybės kūrėjai įtvirtino mūsų teisę būti laisviems. „Būkime verti iškovotos Nepriklausomybės, mylėkime ir saugokime savo Tėvynę. Tegul laisvė skamba, suvienydamą lietuvius visame pasaulyje. Išradingai ir su pasididžiavimu paminėkime Valstybės atkūrimo dieną“, – kviečia Prezidentė.

Lietuvos žmonės, bendruomenės ir miesteliai, užsienyje gyvenantys lietuviai aktyviai ruošiasi valstybės gimtadieniui ir minės jį su trispalve, dainomis, rengdami šventinius koncertus, bėgimus ir eisenas. Šalies mokyklose ir darželiuose vyks protmūšiai ir istorijos pamokos. Vaikai

Prezidentė Dalia Grybauskaitė siekia sujungti pasaulio lietuvius

Roberto Dačkaus nuotr.

rašys laiškus Lietuvai. Taip pat organizuojamos įvairios pilietinės iniciatyvos per socialinius tinklus.

Prisijungdami prie akcijos „Vasario 16-ąją švesk išradingai“, Vilniaus Gabijos gimnazijos mokiniai skelbia akciją „Pamatyk trispalvę savo kasdienybėje“ ir kviečia visus piliečius socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje pasidalyti fotografijomis. – 6 psl.

ŠIAME NUMERYJE:

Vatikano atstovas JAV –
mons. R. Makrickas – 4 psl.

Knyga „Seserys“ –
apie S. Smetonienę ir
J. Tūbelienę – 10 psl.

Briuselyje – paramos akcija Ukrainos pilotai

Penkiolika ES užsienių šalių ministrų reikalauja paleisti N. Savčenko

Twitters.lt nuotr.

Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius vasario 9 d. Briuselyje suorganizavo Europos Sąjungos (ES) ministrų paramos akciją Rusijoje kalinamai Ukrainos pilotai Nadijai Savčenko, kuriuos sveikatai gresia pavojus dėl bado streiko.

L. Linkevičiaus iniciatyva 15 ES užsienio reikalų ministrų nusifotografavo bendrai nuotraukai su N. Savčenko atvaizdu Ukrainos vėliavos fone – ši nuotrauka paskelbta ministro socialiniame tinkle „Twitter“. Iš viso ES yra 28 valstybės.

Pasak Lietuvos užsienio reikalų ministro, Rusijos bandymai palaužti N. Savčenko dvasią primena blogiausius KGB metodus.

„Ukrainos pilotės meilė Tėvynei ir herojiškumas negali palikti abejingų. Nadija jau 59-a diena, kai pa-

skelbusi bado streiką. Jos sveikatai ir gyvybei gresia pavojus, o ES užsienio reikalų ministrai dar kartą nedviprasmiškai išreiškė jai savo palaikymą“, – sakė L. Linkevičius.

Palaikymo akcija surengta Briuselyje vykstant ES užsienio reikalų ministrų susitikimui. Jame ministrai nusprendė savaitei atidėti naujas sankcijas Rusijos pareigūnams ir prorusiškiems Rytų Ukrainos separatistams. Prancūzijos užsienio reikalų ministras Laurent Fabius teigė, kad šiuo žingsniu norima suteikti daugiau laiko pastangoms nutraukti kovos veiksmus tarp Kijevo vyriausybės pajėgų ir prorusiškų separatistų.

Ukrainos, Rusijos, Prancūzijos ir Vokietijos vadovai vasario 11 d. planuoja susitikti Baltarusijos sostinėje Minske tartis dėl paliaubų Rytų Ukrainoje plano. **BNS**

DRAUGAS

Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

– 1923 m. vasario 10 d. mirė pirmasis fizikos Nobelio premijos laureatas Wilhelm Conrad Röntgen –

IŠ REDAKCIJOS

Tai ar egzistuoja lietuvių kalbos sistema?

VITALIUS ZAIKAUSKAS

Gal nebūtų čia nieko keisto – kad iš savo kalbos mes pašalinam kai kuriuos žodžius. Jie ima nebeatitikti laiko dvasios, moraliai arba fiziškai pasensta, kai kuriuos tiesiog pamirštam, nes tai, ką jie reiškia, jau nebesipainioja mums po kojomis. Visokie būna žodžių ir vardų likimai, o kartais ne ką prastesni nei mūsų gyvenimai – ne mažiau dramatiški. Kai kurie žodžiai, rodos, miršta, mes juos tarytum ir palaidojam, tačiau po kurio laiko ima ir prisikelia.

Na, jeigu ne patys savo natūralia mirtimi numiršta, tai juos numarina visažiniai kalbininkai. Numarina, ne drūčiai užvožę kuokomis ar kalavijais, ne po ilgų kankinimų ugnimi, tabletėmis, dalinėmis amputacijomis, nedusina ar pakaria, tačiau numarina kur kas rafinuotesniu būdu – įsakymu.

Štai šitaip buvo susidorota su gražaus, kukliu gelsvai žalsvu apdaru paukštelio, svirpusio mūsų protėviams šimtų šimtų metų, vardu. Vieną dieną kalbininkai, kaip kokie viešpačiai nuo Sinajaus kalno rūščiais, tarsi paskutiniojo teismo trimtū garsais, paskelbė: nuo šiol paukštelis vadinsis *krosnilanda*, o ne kaip lig šiol – *pečialinda*.

Tik, prašau, nesijuokti. Pasijuoksite truputį vėliau, nes tai dar ne istorijos pabaiga.

Tai va. Kalbininkai *pečialindą* net iš „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ su didžiausia panieka ištrenkė, prirašę – neteiktinas žodis. Suprask, jūs, prasčiokai, kuriems nerūpi lietuvių kalbos grynumas tarpusavyje, virtuvėje ar tvarte prie gyvulių vartokite, tačiau padorioje, išsilavinusioje draugijoje – šiukštu.

Ir taip, kurį laiką mūsų gyvenimas tapo švaresnis, ėmėme kalbėti labai gražia, sušukuota, iškedenta, nupudruota, iškvėpinta, išpuoselėta lietuvių kalba. Be jokių kalbos šiukšlių. Net akyse, rodos, buvo pasidare šviesiau.

Tačiau staiga kalbininkai persigalvojo. Ne, *krosnilanda* žodis negeras, *pečialinda* yra geresnis.

Pečialinda vėl laisva ir nevaržoma gyvena savo vardu. Ji vėl sugrįžo į žodynus, be jokių draudžiamųjų ar paniekinančių pastabėlių.

Bet ar po kurio laiko jos vėl iš ten neišmes – neaišku. Sunku numatyti, kas šaus kalbininkams į galvas, kokio žodžio jie ims. Nes persigalvoja jie ne taip jau retai. Buvo uždraudę vartoti *pliažas, anūkas, vaju, kaladė, klynas, aršus, balius*... ėjo metai kiti – vėl su trimtū garsais paskelbia: vartokite į sveikatą!

Dabar turiu paaiškinti. Žodis netinkamu, neteigtinu paskelbiamas po ilgų svarstymų. Viena komisija ilgai ilgai svarsto, po to perduoda kitai komisijai. Ten vėl didžiausias pačių garbingiausių pačių aukščiausių kalbos mokslus baigusiu būrys suka galvas, krapšto pakaušį... Ir galų gale paskelbia: vartoti draudžiama, nes tai neatitinka lietuvių kalbinės sistemos.

Taip, sistema – dalykas prieš kurį nepapūsi.

Sistemos yra fizikoje, chemijos moksluose, biologijoje, medicinoje... Fizika nebūtų fizika, jeigu ne Niutono dėsniai. Ką Euklidas ar Archimedas pasakė prieš tūkstančius metų galioja lig šiol.

O lietuvių kalbos mokslas, lietuvių kalbinė sistema yra kažkas visai kita.

Kelerius metus lietuvių kalbos sistema, lietuvių kalbos mokslas veikia pagal vienokius dėsnius, bet gali kurį laiką paveikti ir pagal kitokius. O kaip būtų,

jei, tarkime, astronomijos moksle, astronomijos mokslo sistemoje – keli astronomai susirinę nutartų, kad užteks planetoms suktis šita kryptimi ir įpareigotų jas kurį laiką pasisukti priešinga kryptimi...

O kas čia tokio? Jeigu šiandien gyvename pagal visus tris Niutono dėsnius, tai argi fizikai, kalbininkų pavyzdžiu, negalėtų išleisti įsakymą, kad kurį laiką pagyventume be kurio nors vieno dėsnio. Pavyzdžiui, be žemės traukos. Ar tiesiog uždrausti naudotis žemės gravitacijos paslaugomis, pasakyti, jog nepatartina ja mėgautis bei lepintis.

Taip, būtent uždrausti, nes dabartiniai Lietuvių kalbos prižiūrėtojai iš pradžių perspėja raštu, kad jie draudžiam mums vartoti kurį nors žodį. Ir kad nepaklususieji bus baudžiami pinigineis baudomis (iki 1 000 litų.). Lietuvių kalbos mokslo sistema yra neklystanti ir neapskundžiama!

Aš čia papasakojau tik apie vieną žodį – *pečialindą*. Nepagalvokit, jog tai vienintelis žodis, tai tinkantis lietuvių kalbos sistemai, tai iš jos išmetamas. Oi oi oi... Tokių vienon ar kiton sistemos pusėn nuolat cirkuliuojančių žodžių yra kelios dešimtys.

Keistumų yra ir daugiau. Štai, pavyzdžiui, priešaga *-istas* ir *-ininkas*. Tinkamas žodis yra smuikinininkas, tačiau netinkamas *violančelistas* (->violančelininkas). Klaidinga *kontrabosininkas*, tačiau taisyklinga forma – pianistas. Ne *traktoristas*, bet

traktorininkas. Tačiau – žurnalistas.

Ir vėl prašau nepradėti plyšauti iš juoko. Žinot, kaip Lietuvių kalbos komisija aiškina? Ogi priešaga *-istas* leidžiama vartoti tik tradiciniams žodžiams, jau nusistovėjusiems. Vadinasi, praeis kiek laiko, ir, jei nenustosime vartoti, tuomet žodžiai-skoliniai: *fainas, blatnas, firanka, basanoškė, kalnierius, bachūras, pacanas, biški, bilekaip* ir kt. greitai taps „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ (DLKŽ) puošmenos, nes juos jau vis vien visi vartoja daug metų, todėl būtina priimti į *systemą*. Taigi, nenuleiskim rankų, vartokim šituos žodžius pilnom burnom ir apkvailinsim kalbininkus išprovokuodami juos šituos barbarizmus išileisti į DLKŽ.

Tas pats lietuvių kalbos rašybos sistemoje, kirčiavimuose, skyryboje... Jeigu ne kartą buvau už ausų išmestas iš lietuvių kalbos pamokos už tai, kad įkyriai rašiau *pjauti, spjauti*... tai jeigu eičiau į mokyklą vėl – būčiau mokytojos areštuotas už tai, kad vėl visiems iki gyvo kaulo įkyrėjau rašydamas: *spiauti, piauti*.

Mat lietuvių kalbos sistema vėl ėmė tekėti priešinga kryptimi...

Tai visgi ar egzistuoja lietuvių kalbos sistema? Ar kuriuos žodžius galima vartoti priklauso nuo mėnulio fazės, nuo to, kas šiandien valdžioje, o galbūt nuo to, kuria koja šiandien iš lovos išlipo Lietuvių kalbos komisijos narys...

MUNUC konferencijoje – paskaita apie Lietuvą

Generalinio konsulo M. Gudyno pristatymo akimirka

Š. m. vasario 6 d. LR generalinis konsulas Marijus Gudynas Čikagos universiteto JTO simuliacijų konferencijos „The Model United Nations of the University of Chicago“ (MUNUC) dalyviams kalbėjo apie Lietuvą ir dabartinę geopolitinę situaciją regione.

Grupėi vyresniųjų klasių mokinių iš Illinojaus valstijos, o taip pat iš Kinijos ir Vokietijos, M. Gudynas trumpai pristatė Lietuvos istoriją, daugiausia dėmesio skirdamas XX a. bei pastarųjų metų įvykiams. Vėliau diplomatas palietė geopolitinę situaciją ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje bei visame pasaulyje, kalbėjo apie demokratinių vertybių reikšmę bei jų puoselėjimo ir gynybos svarbą. Po pristatymo konfe-

rencijos dalyviai uždavė klausimus apie Lietuvos pozicijas ES ekonomikos, tarptautinio terorizmo, konfliktų sprendimo ir kitais klausimais.

Čikagoje reziduojantys Lietuvos diplomatai kasmetinėje MUNUC konferencijoje Čikagoje dalyvauja jau keletą metų iš eilės ir jos dalyviams pristato Lietuvą, jos istoriją, ekonomiką, kultūrą, esamą politinę situaciją, daugiausia dėmesio skirdami savo pasirinktai sferai ar aktualiai temai. MUNUC konferencija rengiama kasmet nuo 1988 m. ir yra pripažinta viena geriausių JTO simuliacijų konferencijų vidurinės mokyklos mokiniams visose JAV.

LR generalinio konsulato Čikagoje info ir nuotr.

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by the Lithuanian Catholic Press Society, 4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532. Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Subscription Rates: \$150.00. Postmaster: Send address changes to

Draugas – 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629-5532

GARBĖS PRENUMERATA \$250.00

JAV – metams \$150.00 • 1/2 metų \$80.00 • 3 mėn. \$57.00

Pirma klase: kasdien – \$340.00 • visos savaitės \$240.00

Kanadoje (USD): – metams \$390.00 • 1/2 metų \$210.00 • 3 mėn. \$110.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu – metams \$615.00 • 1/2 metų \$315.00

Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$120.00 • 1/2 metų \$66.00

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV – metams \$95.00 • 1/2 metų \$70.00 • 3 mėn. \$48.00

Kanadoje (USD) – metams \$150.00 • 1/2 metų \$120.00 • 3 mėn. \$75.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis: oro paštu – metams \$220.00 • 1/2 metų \$120.00

Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$70.00

Mažindami pašto išlaidas, pakvitavimų už prenumeratą nesiuočiame.

„Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien, nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba. Redakcija dirba kasdien, nuo 7:00 iki 3:00, šeštadieniais nedirba.

Vyriausioji redaktorė –

Ramunė Lapas

vyr.redaktore@gmail.com

Kultūrinio šeštadienio priedo redaktorė –

Renata Šerelytė

rainbow.vilnius@gmail.com

Redakcija už skelbimų turinį ir kalbą neatsako. Skelbimų kainos atsiuočiama gavus prašymą, ką nors skelbti. Redakcija straipsnius taiso savo nuožiūra. Nenaudotų straipsnių nesaugoja. Siunčiant prašome pasilikti kopiją.

Administracijos el. paštas: skelbimai@draugas.org administracija@draugas.org

Artėjant Lietuvos valstybės atkūrimo šventei vis dažniau susimąstai, kad netrukus ir jos šimtmetis, jį švęsime 2018 m. Jau nebėra tų įvykių tiesioginių liudininkų, bet likę gyvi jų prisiminimai, perduodami iš kartos į kartą ne kaip istorijos vadovėlio žinios, o kaip mūsų tėvų ir senelių gyvenimo epizodai. Pastaraisiais metais gimė tokie naujausios mūsų istorijos įvaizdžiai – Vasario 16-osios Lietuva (turimas galvoje prieskario laikotarpis) ir Kovo 11-osios Lietuva (tai mūsų gyvenamasis laikotarpis).

Šių eilučių autorei pasisekė, kad prieš gerą dešimtmetį jai teko prisiliesti prie Vasario 16-osios Lietuvos, kai nuo 2000-ųjų keletą metų talkino „Draugo“ dienraštyje. Mat nuvykusi į Ameriką dar rado daug tiesioginių prieskario Lietuvos veikėjų palikuonių. Pvz., dariau interviu su paskutiniojo laisvos Lietuvos krašto apsaugos ministro Kazio Musteikio (g. 1894 m. lapkričio 22 d. Tauragnų valsčiuje – mirė 1977 m. birželio 6 d. Čikagoje) – Lietuvos kariuomenės ir valstybės veikėjo, Lietuvos kariuomenės brigados generolo našle Gražina Musteikiene. Generolui K. Musteikiui neteko dalyvauti politiniuose atkuriamos valstybės įvykiuose, bet jis buvo nepriklausomybės kovų savanoris, tarnavo apsaugos štabe, Vilniaus, Kauno komendantūrose. Dalyvavo kovose su Lenkijos kariuomenės daliniais. Buvo Šarvuocių diviziono, Šarvuocių rinktinės vadas. Studijavo užsienyje, grįžęs į Lietuvos kariuomenę užėmė įvairias pareigas, XIX, XX ir XXI ministrų kabinetuose buvo krašto apsaugos ministras. Iš jau dabar taip pat velionės Gražinos Musteikienės sužinojau detalių apie tai, kaip SSRS įteikus ultimatumą Lietuvai 1940 m. birželio 14–15 naktį jos vyras, vienas iš nedaugelio vyriausybės narių, kartu su Prezidentu A. Smetona (Vasario 16-osios Akto signataru) pasisakė už sovietų ultimatumo atmetimą ir pasipriešinimą ginklu. Po to, kai jiedu liko mažumoje, kartu pasitraukė į Vakarų, – generolas lydėjo prezidentą pereinant per sieną. Abiejų šeimos traukėsi taip pat.

Teško daryti interviu su paskutiniojo Lietuvos valstybės Saugumo departamento direktoriaus Augustino Povilaičio sūnumi Romualdu Povilaičiu ir išklausti jo šeimos nuoskaudas dėl to, kad Lietuva jų šeimos galvą atidavė sovietų savivalei, naiviai tikėdama, kad ši barbarų šalis vadovaujasi teise. Lietuvos saugumo vadovas buvo nužudytas, primetus jam ir generolui, paskutinės Lietuvos Vyriausybės vidaus reikalų ministrui Kaziui Skučui, absurdiškus kaltinimus pagrobus rusų karį (kuris iš tiesų užtruko pas moteriškę). A. Povilaitis taip pat buvo Lietuvos kariuomenės savanoris ir dalyvavo nepriklausomybės kovose su bermontininkais, buvo sužeistas. Kaip savanoris gavo 15 ha žemės, prisipirkęs dar tiek pat Giedrių kaime įkūrė pavyzdinį ūkį. Buvo abstinentas, su paskaitomis prieš alkoholizmą apvažinėjo visą Lietuvą. Saugumo policijoje nuėjo kelią nuo eilinio valdininko iki Valstybės saugumo departamento direktoriaus.

O štai Dainavoje, ateitininkų vasaros stovykloje, susipažinau su Vasario 16-osios Akto signataru kun. Alfonso Petruolio sūnėnu Vyta Petruliu, kuris tuo metu administravo šį lietuviškąjį kampelį. Sūnėnas nedaug prisiminė apie savo dėdę, todėl grįžusi į Lietuvą turėjau progos giliau susipažinti su vienu iš tų dvidešimties valstybės vyrų, Lietuvos tarybos narių, kurie 1918 m. vasario 16-ąją Vilniuje pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą.

Kai pats koku nors būdu prisilietei prie istorinio įvykio, jis tampa tavo asmeninio gyvenimo dalim.

Kun. A. Petrusis buvo lietuviškų mokyklų ir draugijų steigėjas, pirmųjų lietuvių katalikų periodinių leidinių bendradarbis, Lietuvių mokslo draugijos ir Lietuvių draugijos nuskentėjusiems nuo karo šelpiti narys,

Vasario 16-ąją švęsk išradingai

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

Lietuvių konferencijos Berne (1917 m.) ir Lozanoje (1918 m.) dalyvis, Valstybės Tarybos narys, Prezidiumo sekretorius (beje, Valstybės taryboje buvo dar trys kunigai, kurie pasirašė Vasario 16-osios Aktą – Vladas Mironas, Justinas Staugaitis, Kazimieras Steponas Šaulys). Būsimasis kunigas mokėsi Šiaulių, Panevėžio gimnazijose, Žemaičių kunigų seminarijoje Kaune ir Vilniaus kunigų seminarijoje. Kaip gabus klierikas buvo pasiūstas studijuoti į Petrapilio dvasinę akademiją, tačiau jam netiko drėgnas Petrapilio klimatas, ir jis grįžo į Vilnių. Išventinamas kunigu ir 1899 m. birželio 26 d. paskiriamas Vilniaus Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčios vikaru. Kunigavo Bagdonavos filijoje, Joniškyje, Maišiagalėje, Nalibokuose, Marcinkonyse. 1909–1927 m. Pivašiūnų parapijos klebonas (2006 m. čia jo atminimui pastatytas paminklas). Po to beveik metus dar klebonavo Paparčiuose (Kaišiadorių raj.). Už lietuviybės puoselėjimą 1919 m. du kartus lenkų kariuomenės buvo sumintas, kurį laiką kalėjo Vilniaus kalėjime. Rašė katalikiškajai spaudai. Nusilpus sveikatai savo ganytojišką kelią baigė Musninkuose (Širvintų raj.), ten, Švč. Trejybės bažnyčios šventoriuje, 1928 m. ir palaidotas. Jo atminimui pastatytas paminklas, prie kurio garbingojo kunigo atminimui teko nusišlenti ir šių eilučių autorei. Tai įvyko dalyvaujant išeivijos kultūrininkės Marijos Remienės lėšomis restauruotos jos gimtosios parapijos bažnyčios atnaujinimo Mišiose. Gerb. Marijos tėveliai gerai prisiminė kun. A. Petrušį.

Kaip tik šiomis dienomis po ranka pasitaikė diplomato Petro Klimo, taip pat Vasario 16-osios akto signataro, Lietuvos teisininko, istoriko, publicisto, redaktoriaus, diplomato, užsienio reikalų ministro ir Sibiro lagerių kankinio, prisiminimai. Atsiverčiau knyga, norėdama išitikinti, kaip šią iškilmingą akimirką – valstybės atgimimą – išgyveno signatarai.

Musninkų (Širvintų rajonas) bažnyčios šventoriuje palaidotas 1918 m. vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras kun. Alfonsas Petrusis. Apie kunigą papasakojo buvusi mokytoja, kraštotyrininkė, kurios pavardės, gaila, neprisimenu.

A. V. Škiudaitės nuotr.

P. Klimas 1965 m. rašytuose prisiminimuose (paskelbtuose 1990 m.) rašo: „1918 m. vasario 16 d. Didžiojoje gatvėje Nr. 30 (dabar Pilies 26 – Red.) lietuvių komiteto patalpose iškilmingoje rimties pilnoje nuotaikoje, J. Basanavičiui pirmininkaujant, mes pasirašėme nepriklausomybės skelbimo aktą, bendrą visiems lietuviams, kokių pažiūrų jie bebūtų, jei tik nenutolę nuo savo tėvynės ir brangina tėvų ir protėvių palikimą, trokšdami savitos laisvės”.

Beje, galima sakyti, kad P. Klimas tuomet pirmą kartą parodė savo kaip diplomato sugebėjimus, nes sutaikė išvakarėse suskilusią Lietuvos Tarybą, todėl Vasario 16-osios Aktas buvo sėkmingai realizuotas.

Šiuo metu tame name, kur buvo susirinkusi Lietuvos Taryba, veikia Signatarų namų muziejus – Lietuvos nacionalinio muziejaus filialas, o gatvėje prie Signatarų namų kasmet Vasario 16-ąją vyksta vilniečių ir jų svečių iškilmingas susirinkimas, iš balkono sako kalbą pirmasis Kovo 11-ąją atkurtos Lietuvos valstybės vadovas Vytautas Landsbergis – kartais linksmai šmaikščia, kartais rūščia ir kandžia. Kažkodėl kairiųjų valdžių atstovai niekada nėra mėginę užlipti į šį balkoną. Gal neužleidžia V. Landsbergis?

Jau bus antri metai, kaip Lietuvos prezidentė Valstybės atkūrimo dieną kviečia švęsti išradingai, nugalėtojus apdovanoja trispalve. Praėjusiais metais prie akcijos „Vasario 16-ąją švęsk išradingai“ prisijungė per 250 iniciatyvių bendruomenių iš viso pasaulio. Žmonės trispalvėmis juosė beržus, iš ledo luitų statė Gedimino stulpus, organizavo ledo žygius Lietuvai. Jaunimo organizacijos rengė akciją „Su gimtadieniu, Lietuva“, prie kurios prisijungė daugiau kaip 6 tūkstančiai žmonių. Alytaus rajono gyventojai akmeninėje knygoje iškalė „Tautiškos giesmės“ žodžius.

Beje, dabartinė Prezidentė panaikino Vasario 16-osios puotą, į kurią pasmaguriauti Prezidentūroje susirinkdavo Lietuvos ir užsienio atstovybių grietinė. Vietoj vaišių (kurios buvo vadinamos priėmimu) ji kviečia į iškilmingą koncertą Filharmonijoje, bet taip pat ne veltui – visi svečiai perka bilietus (o bilietų negausi jau prieš pusę metų). Gautos lėšos skiriamos labdarai. Tai gi šventė nelygu šventei.

Atmintyje tų, kuriems per penkiasdešimt, Vasario 16-oji prisimename ne tik liūdnei, nes buvo draudžiama, bet kartais ir su šypsena. Kad būdavo KGB šnipų saugomas J. Basanavičiaus kapas Vilniaus Rasų kapinėse, tai jau žino visi, – atėjusius studentus ir kitus inteligentus laikinai „susedavo”. Tomis dienomis ypač būdavo kreipiamas dėmesys į spalvas ir atsitikdavo tiesiog kurioziškų įvykių. Pvz., vieno žurnalo redakcija buvo tardoma už tai, kad paskelbė spalvotą nuotrauką, kurioje poetas sėdėjo ant tautinėmis spalvomis nudažyto parko suolo. Redakcija įrodinėjo, kad nuotraukos originalas į spaustuvę buvo atiduotas geltonos-mėlynos-raudonos spalvos, o trispalvė išėjo dėl prastos spaudos. Tada bėda užvirto ant spaustuvės – ieškota mašinisto, kuris gal tyčia sumaišė spalvas. Ir mašinistas dievagojosi – blogi dažai ir blogos mašinos, nes visos spalvos išeina murzinos.

Linksmindavosi ir elektrikai, kai juos inspektuodavo partiniai pareigūnai, mat pastariesiems įtarimą keldavo trijų spalvų laidai elektros skydinėse. Reikėdavo aiškintis valdžiai, kad jie nėra nacionalistai, o laidai yra skirtingų spalvų dėl to, kad taip priimta elektros ūkyje ne tik Lietuvoje – kiekvienos spalvos laidas turi tam tikrą reikšmę.

Tokioje aplinkoje Vasario 16-oji turėjo ypatingos reikšmės, ją šventėme širdyse. Šiandien, nors valstybinių renginių gausu, imame sustabarėti. Ne be reikalo nuskambėjo kvietimas: „Vasario 16-ąją švęsk išradingai”.

Visur jaučiausi gerai, nes atrasdavau lietuvių būrį

Pokalbis su Vatikano diplomatu mons. Rolandu Makricku

Washington, DC., JAV sostinėje, veikia įvairiausių pasaulio valstybių ambasados, kuriose dirba šimtai darbuotojų. Praėjusiais metais lyg žvaigždės spinduliai palietė Washingtono Lietuvių Bendruomenę, nes šalia nuostabaus Lietuvos Respublikos ambasadoriaus Žygimanto Pavilionio sulaukėme į Vatikano ambasadą atvykusio mons. Rolando Makricko. Tai tikra Dievo dovana ne tik Washingtono lietuviams, bet ir visai Lietuvių Bendruomenei. Monsinjas yra labai šilta asmenybė, skleidžianti nuostabią energiją, jo šypsena paliečia kiekvieną, kuris turi progos jį sutikti. Monsinjas visur spėja, jį gali pamatyti visur, kur tik susiburia lietuviai. Jis aukoja šv. Mišias ne tik Lietuvių misijoje Georgetowne, bet ir kviečia Mišioms Washingtono šiaurinėje pašonėje esančios didingos Švč. Mergelės Marijos Bazilikos prie Katalikų universiteto Šiluvos koplyčioje. Monsinjas su gilia malda amžinybėn išlydi ir mirusius Lietuvių Bendruomenės narius, ruošia jaunimą Pirmajai Komunijai, Sutvirtinimo Sakramentui ir moko jį patarnauti šv. Mišioms. Galima tik džiaugtis, kad Jis yra su mumis. Labai malonu, kad gerbiamas mons. R. Makrickas, nors labai užsiėmęs žmogus, sutiko atsakyti į keletą „Draugo“ klausimų.

– Papasakokite apie save, iš kur esate kilęs, kur mokėtės ir koks kelias atvedė jus į kunigystę.

– Mano gimtinė – Biržai, mažas miestelis šiaurės rytų Lietuvoje, visai netoli Latvijos sienos. Šiame mieste lyje nuo senų laikų gyveno skirtingų religijų žmonės. Nors katalikų buvo ir tebėra dauguma, savo maldos namus ir bendruomenes turėjo ir evangelikai reformatai, evangelikai liuteronai, rusų ortodoksai bei žydai. Šioje ypatingoje religinėje ir kultūrinėje aplinkoje prabėgo mano vaikystė bei jaunystė. Čia gimė ir pirmosios gyvenimo svajonės. Tad kiekvienas grįžimas į gimtąjį miestą yra tarsi grįžimas į vaikystę ir jaunystę, nes iš Biržų, baigęs dabartinę „Atžalyno“ vidurinę mokyklą, išvykau studijuoti į Kauno kunigų seminariją, o dar po metų tuometinio Panevėžio vyskupo Juozo Preikšo siuntimu išvykau studijuoti į Romą. Romoje gyvenau daugeliui Amerikos lietuvių žinomoje Popiežinėje Šv. Kazimiero lietuvių kolegijoje, kuri naujai atsikūrė atvykus pirmajai po tarybinių laikų iš Lietuvos atsivystę seminaristų grupei. Daugelis Amerikos ir visos išeivijos lietuvių (ypač Lietuvos Vyčiai) finansiškai rėmė šios kolegijos išlaikymą pačiais sunkiausiais metais, kai ryšiai su Lietuva ir Lietuvos vyskupais buvo nutrūkę, arba buvo labai silpni. Kolegijai tuo metu vadovavo Washingtono lietuviams gerai pažįstamas prel. Algimantas Bartkus. Po penkerių metų filosofijos ir teologijos studijų Šv. Grigaliaus universitete 1996 m. savo gimtojoje Biržų parapijoje buvau išventintas kunigu.

Kai žmonės klausia apie pašaukimą į kunigystę, juokaudamas atsakau, kad tai buvo nulemta, nes gimiau klebonijoje! Galbūt tai skamba keistai, bet tai tiesa, nes tarybiniais laikais Biržų parapijos klebonija buvo na-

Monsinjas kun. Rolandas Makrickas su popiežiumi Pranciškumi Romoje

Observatore Romano nuotr.

cionalizuota ir paversta gimdymo namais ir tik po 1996 m. vėl gražinta parapijai. Kalbant rimtai galiu pasakyti, kad į kunigystę atvedė daugelio žmonių maldos ir pasiaukiančių Bažnyčiai kunigų užkrečiantis pavyzdys. Jų, ačiū Dievui, sutikau tikrai nemažai, o svarbiausia – nuo pat jaunų dienų. Biržuose dirbo tokie šviesūs kunigai kaip klebonas kun. Bronius Strazdas, kun. Edmundas Rimkevičius, jėzuitas kun. Stasys Kazėnas bei tuo laiku Kauno kunigų seminarijos seminaristas Lionginas Virbalas (dabartinis Panevėžio vyskupas), atostogų atvykstantis į Biržus. Apie kunigystę rimtai pradėjau galvoti nuo tada, kai pradėjau patarnauti Mišioms Biržų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje ir pradėjau suprasti Mišių veiksmų ir maldų prasmę, kas labai praturtino mano, jauno tikinčiojo, gyvenimą bei įkvėpė siekti kunigystės. Maldą pradėjau suprasti ne vien kaip Dievui tariamus žodžius ar jam skiriamą tylą, bet ir kaip skaitymą bei klausymąsi Šventojo Rašto. Ypač didelį įspūdį palikdavo Velykų Didžiosios savaitės apeigos ir pačių Velykų šventimas. Jaučiau, kad bažnyčioje yra mano vieta, o tarnystė žmonėms ir išmoktos tikėjimo tiesos bei jų prasmės gyvenime atradimas man atrodė vertas pačios didžiausios pagarbos ir asmeninio gyvenimo paaukojimo.

– Kur tarnavote iki Vatikano diplomatinės tarnybos?

– Po kunigystės šventimų 1996 m. penkerius metus dirbau Vilniuje. Iš pradžių – Vyskupų konferencijos generalinio sekretoriaus padėjėju (tuo metu generalinio sekretoriaus pareigas ėjo dabartinis Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas), po to – Jubiliejinių 2000 metų komitete, Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje bei Vilniaus Arkikatedroje Bazilikoje, kur tuo metu kunigavo šviesios atminties mons. Kazimieras Vasiliauskas. Atvykęs į Vilnių ne iš karto buvau priširtas prie parapijos, tad pirmuosius kunigavimo mėnesius gyvenau ir dirbau mažoje, seniausioje Vilniuje Šv. Mikalojaus bažnyčioje. Ši parapija man yra pirmoji kunigavimo vieta ir išlieka labai brangi bei artima. Pasibaigus Jubiliejiniams 2000 metams, nuo 2001 m., sugrįžau į Romą tęsti pradėtą Baž-

nyčios istorijos mokslų ir jiems baigiantis buvau pakviestas į Popiežiškąją bažnytinę akademiją, kurioje Šventojo Sosto diplomatinei tarnybai ruošiami kunigai iš įvairių pasaulio šalių. Minėta akademija yra pati seniausia diplomatinė mokslų institucija pasaulyje, nes gyvuoja jau daugiau nei 300 metų (įkurta 1701 m.).

– Kokios aplinkybės atvedė Jus į Vatikano diplomatią?

– Didžiausias indėlis yra arkivyskupo Justo Mullos Garcia, tuometinio Popiežinės bažnytinės akademijos prezidento. Baltijos šalims atgavus nepriklausomybę arkivyskupas Mullor buvo pirmasis popiežiaus atstovas Lietuvai ir kitoms Baltijos šalims. Pirmasis nuncijus stengėsi gerai susipažinti su Lietuva ir Katalikų Bažnyčia Lietuvoje. Jam teko dirbti pirmaisiais Lietuvos valstybingumo atstatymo metais – nuo 1992 m. iki 1997 m. Nuncijui Mullor taip pat teko išskirtinė garbė rūpintis Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II vizitu Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje 1993 m. Po tarnybos Lietuvoje nuncijus Mullor buvo paskirtas į Meksiką, o po keleto metų – į Romą vadovauti Popiežinei bažnytinei akademijai. Eidamas šias pareigas jis norėjo, kad Šventojo Sosto diplomatinėje tarnyboje būtų ir lietuvių kunigų, tad į akademiją pakvietė du lietuvius: kun. Visvaldą Kulboką (šiuo metu dirbantį Vatikane, Valstybės sekretoriato) ir mane. Tad be jokios abejonės galima tvirtinti, kad šio arkivyskupo dėka Šventojo Sosto diplomatinė tarnyba vėl pasipildė lietuvišiais kunigais. Dera paminėti, kad šią akademiją anksčiau yra baigę net keletas lietuvių kilmės dvasininkų: arkivyskupas Paul Marcinkus, arkivyskupas Jonas Bulaitis ir kardinolas Juozas Audrys Bačkis.

– Kokias pareigas atlieka Vatikano diplomatai užsienyje ir kokie yra Jūsų uždaviniai?

– Taip kitos diplomatinės atstovybės, taip ir apaštalinės nunciatūros (Šventojo Sosto ambasados) atlieka diplomatinės funkcijas, kurios apima ryšių palaikymą su valstybių institucijomis, aukštųjų valstybės vadovų vizitų rengimu ir t. t. Skirtingai nei kitų šalių ambasados, mūsų atstovybės uždaviniai nėra susieti su prekybiniais,

kariniais ar savo šalies piliečių interesų atstovavimo klausimais. Apaštalinė Nunciatura rūpinasi bažnytiniais klausimais ir glaudžiu santykių tarp vietinių vyskupijų ir Vatikano bažnytinių institucijų palaikymu, rūpinasi naujų vyskupų skyrimu bei bendradarbiavimu su kitomis religinėmis konfesijomis. Jei kitų valstybių ambasados rūpinasi savo šalies piliečių teisėmis Amerikoje, tai mūsų atstovybės tikslas – rūpintis visų Amerikos katalikų teisių gynimu ir jų užtikrinimu. Skirtingai nuo kitų diplomatinių atstovybių Apaštalinė Nunciatura dirba išskirtinai dėl Amerikos piliečių. Bažnytiniai reikalai ir užima didžiąją mūsų veiklos dalį.

– Ar esate plačiau susipažinęs su Amerikos dvasininkais?

– Be jokios abejonės tenka bendrauti su visos Amerikos vyskupijomis, jų vyskupais, kunigais, bažnytinėmis švietimo, socialinės pagalbos bei katalikiško ugdymo organizacijomis. Nepaisant praeityje buvusių sunkumų, man didelį įspūdį daro Amerikos seminarijų atsinaujinimas ir vis gausnesnis skaičius jaunuolių, kurie stoja į seminarijas ir siekia kunigiškos tarnystės. Su daugeliu Amerikos dvasininkų tenka palaikyti darbinis santykius, bendraujame laiškais ar telefonu, asmeninių ryšių daugiau turiu su Washingtono arkivyskupijos kunigais, ypač kaimyninių Nunciaturai parapijų klebonais bei vikarais.

– Kaip galima būtų išlaikyti nykstantis lietuvių parapijas JAV?

– Kiekviena parapija, ne išimtis ir lietuviškos, išsilaiko ir gyvuoja dėka atsidavusios kunigų bei vienuolių tarnystės bei tikinčiųjų aktyvios veiklos. Kur trūksta kunigų, ten parapijos negali visavertiškai veikti ir tinkamai pasitarnauti tikintiesiems. Dėl to parapijiečių mažėja ir jų veikla silpsta. Kiek tenka susipažinti su Amerikos lietuvių parapijų padėtimi, galiu pasakyti, kad tikrai žavi lietuviškų organizacijų gausa ir veiklumas, bet liūdina kunigų trūkumas. Ne viena sena ir istorinė lietuviška parapija jau nebeturi lietuvių kunigo. Jei iš pačių Amerikos lietuvių katalikų nekils naujų pašaukimų į kunigystę ir vienuolinį gyvenimą, ateityje padėtis bus tikrai liūdina.

– Ar tenka daug keliauti Vatikano reikalais?

– Turiu pasakyti, kad tai pirmoji Nunciatura, kur keliauti Vatikano reikalais reikia mažiausiai. Daugiausiai, ir labai dažnai, keliauja pats Apaštalinis Nuncijus, o mūsų uždaviniai yra parengti jo apsilankymus įvairiose Amerikos vyskupijose. Tad turiu daugiau teorinį nei praktinį Katalikų Bažnyčios bei visuomenės Amerikoje pažinimą.

– Žinome, kad tarnavote daugelyje pasaulio valstybių. Būtų įdomu išgirsti apie patirtus netikėtumus tarnaujant skirtingoje aplinkoje.

– Iš visų tarnybos vietų, nors ir teko būti trumpiausiai, norėčiau išskirti Boliviją. Tai buvo pirmoji mano naujos tarnybos patirtis. Sužavėjo boliviečių kultūra ir nuoširdūs žmonių santykiai. Nors tai yra neturtingiausia Lotynų Amerikos šalis, boliviečiai

Dr. D. Viliūnas: „Pasaulio lietuvių archyvas yra tikras lobis“

LORETA TIMUKIENĖ

Šių metų sausio 16–17 dienomis Lituanistikos tyrimo ir studijų centre (LTSC) lankėsi svečiai iš Lietuvos – Vilniuje esančio Lietuvos kultūros tyrimų instituto vyresnysis mokslo darbuotojas dr. Dalius Viliūnas ir kino menininkė Ramunė Rakauskaitė. Anksčiau JAV gyvenusi režisierė R. Rakauskaitė, atvykusi į Čikagą pristatyti savo režisuotą Arūno Matelio studijos „Nominum“ dokumentinį filmą „Radviliada“, būdama Lituanistikos tyrimo ir studijų centre domėjosi archyvuose esančia filmuota medžiaga dar vienam būsimam projektui.

Pagrindinis filosofijos istoriko dr. D. Viliūno viešnagės LTSC tikslas buvo Lietuvos egzodo filosofinės minties (metafizinės, politinės, etinės, visuomeninės) tyrimo perspektyva. Praėjusiame dešimtmetyje dr. D. Viliūnas parengė ir 2011 metais išleido žinyno „Lietuvos filosofinės minties istorijos šaltiniai“ III tomą – „Filosofija išsivijimoje 1945–2000“ (Vilnius: LKTI). Viešėdamas LTSC svečias prisipažino tebejauciantis asmeninę atsakomybę, kad nei jis, nei bendraautorė kolektivas, rengęs minėtą „Žinyną“, neturėjo galimybių pastudijuoti LTSC saugomų tekstų: buvo apsiribota spauda ir rankraščiai, esančiais Lietuvoje. Beje, ši „Filosofijos išsivijimoje“ žinyną LTSC turi, jį galima rasti Pasaulio lietuvių archyve (PLA) tarp kitų panašaus turinio leidinių.

Mūsų svečio paklausėme, kokius „atradimus“ padarė apsilankęs didžiausiam išsivijimo lietuvių archyve. „Pastebėjau, kad jau atlikti tyrinėjimai (pristatyti ‘Žinyne’) yra pakankamai išsamūs: kaip ir ti-

Režisierė R. Rakauskaitė ir dr. D. Viliūnas domėjosi LTSC PLA turimais periodiniais leidiniais. L. Timukienės nuotr.

kėjomės, dalis PLA saugomų tekstų – jau publikuotų, taigi žinomų straipsnių mašinraščiai (pvz., Antano Maceinos). Pajutau palengvėjimą, kad, rodos, ‘Žinyno’ rengėjai praleido nedaug. Mano perversti

Pietų Amerikos lietuvių filosofiniai darbai (jų neturime Lietuvoje) pasirodė esą iš esmės publicistinio lygio. Žinoma, tai paviršutiniškos mano įžvalgos, dirbti reikėtų ilgiau”, – sakė filosofijos istorikas.

Paklaustas, kokias perspektyvas jis mato tolimesniame LTSC ir Lietuvos mokslininkų bendradarbiavime, dr. D. Viliūnas sakė: „Tvirtai įsitikinau dviem dalykais. Pirmas, Lietuvos intelektualinio paveldo tyrinėtojų PLA yra tikras lobis – pirmiausia dėl jame saugomų itin retų, iš esmės unikalių periodinių spaudinių. Lituanistikos studijų perspektyvos čia yra milžiniškos. Antra, yra visiškai akivaizdu, kad moksliniam darbui ir naujiems atradimams sąlygos tikrai geros: fondų ir net bylų aprašai pakankamai išsamūs, periodika sugrupuota pavyzdinai; tyrinėtojas, vedamas rūpestingų ir paslaugių LTSC darbuotojų, be vargo suras rūpimą archyvinį objektą. Tvirtai įsitikinau, kiek daug lemia begalinė pagarba nublokštųjų, išvietintųjų tautiečių dvasiniam palikimui. Minėtos pagarbos neatstos jokios šiuolaikinės technologijos, moderniausia įranga ir archyvarų sistemintųjų armijos. Manėčiau, kad archyvas jokia būdu ir niekada neturi būti skaidomas, kam nors ‘atiduodamas’. Linkiu, kad ši Lietuvos kultūros Atlantida išnirtų su visomis savo viršukalnėmis ne tik ateities tyrinėtojų, mokslininkams, bet ir savo šviesa šviestų bei stiprintų Lietuvos dvasią.”

Atsisveikindami svečiai sakė planuojantys sugrįžti į Čikagą ir čia pratęsti Lietuvos kultūrinio, intelektualinio paveldo tyrinėjimus - paveldo, kuris, pasak jų, XXI amžiuje taps vis aktualesnis.

L. Timukienė – LTSC vicepirmininkė

sugeba išlaikyti savo turtingas kultūrinės tradicijas bei moka nuoširdžiai džiaugtis gyvenimu. Prisimenu, viena boliviečių šeima į Žolinės atleidus Sucre mieste keliavo pėsčiomis net 20 km., bet ir po sunkios kelionės buvo laiminga ir kupina džiaugsmo, kad galėjo šventovėje pagerbti Mariją. Mačiau, kad tų žmonių tikėjimas ir visi kiti gražūs žmogiški jausmai yra labai arti jų širdies.

Su malonumu prisimenu trejus metus, praleistus Apaštalinėje Nunciatūroje Kaukazo kraštuose: Gruzijoje, Armėnijoje ir Azerbaidžane. Šie kraštai turi savo išskirtines kultūras ir religijos tradicijas, kurias lietuviai gan

se šalyse Nunciatūros veikla buvo ypač kreipiama į socialinio pobūdžio bažnytinių įstaigų, tokių kaip „Caritas“, kūrimą bei palaikymą. Azerbaidžane Nunciatūrai teko kuruoti pirmosios katalikų bažnyčios statymą, nes paskutinė katalikų bažnyčia šios šalies sostinėje Baku Stalino įsakymu buvo nugriauta. Gruzijoje daug laiko ir pastangų buvo įdėta į karinio konflikto 2008 m. tarp Gruzijos ir Rusijos pasekmių likvidavimą, pagalbos pabėgėliams iš karo zonos teikimą. Tuo metu buvo daug dirbama ir dėl Katalikų Bažnyčios juridinio statuso pripažinimo bei buvusių katalikų bažnyčių sugrąžinimo.

Po karštų Kaukazo šalių net ketverius metus dirbau Apaštalinėje Nunciatūroje Europos šiaurės šalyse: Danijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Suomijoje ir Islandijoje. Šios šalys mums, lietuviams, artimos savo gyvenimo būdu ir, žinoma, gamtinėmis sąlygomis. Lietuvą nuo jų skiria tik Baltijos jūra. Šiose šalyse pastaraisiais 10 metų buvo jaučiamas labai ryškus Katalikų Bažnyčios narių augimas, nes daugelis naujų imigrantų atvykdavo iš Lenkijos bei Baltijos

šalių. Ko gera, Europoje šios šalys yra vienintelės, kuriose katalikų daugėja. Per pastarąjį dešimtmetį lietuvių bendruomenės Švedijoje, Norvegijoje bei Islandijoje padvigubėjo ar net patrigubėjo. Iš visų šiaurės šalių, deja, tik Norvegijoje yra lietuvis kunigas, besirūpinantis lietuvių sielovados reikalais. Per tuos ketverius metus stengiausi, kiek buvo įmanoma derinant pareigas

Nunciatūroje, padėti lietuvių sielovadoje tiek Švedijoje, tiek Islandijoje.

Turiu pasakyti, kad bet kurioje iš buvusių paskyrimo šalių jaučiausi gerai, nes visur atrasdavau didesnę ar mažesnę lietuvių būrį, buvo smagu susitikti bei puoselėti mūsų gražias tikėjimo ir kultūros tradicijas.

Dėkojame gerb. Monsinjurui už išsamių pokalbį, už jo atsivimą jaunimo ir mūsų bendruomenės dvasiniams bei tautiniams poreikiams.

Kalbėjosi Elvyra Vodopalienė

Autorė nuoširdžiai dėkoja dr. S. Bačkaičiui už pagalbą rengiant šį pokalbį

Vatikano Nunciatūra Washington, DC. Wikipedia nuotr.

gerai pažįsta. Šiose trijose Kaukazo šalyse Katalikų Bažnyčia turi visai nedideles bendruomenes, nes dauguma gyventojų išpažįsta ortodoksų tikėjimą ir turi savo nacionalines bažnyčias, o Azerbaidžane žmonės išpažįsta islamo tikėjimą. Po tarybinių laikų šiose šalyse daug kas labai keitėsi, turėjo atsinaujinti ir Katalikų Bažnyčia, kai kur atsikurti iš pagrindų. Visose šio-

Vasaros stažuocų programa

Vasario 2 d. Vytauto Didžiojo universitetas paskelbė registraciją į Vasaros stažuocų programą. Studentų stažuotės – tai praktinė galimybė užsienio jaunimui Lietuvoje įgyti ne tik savo studijuojamos srities profesinių įgūdžių, bet ir pramokti ar patobulinti lietuvių kalbos žinias bei artimiau susipažinti su šiuolaikine Lietuva.

Praktikos vietas studentams surandamos atsižvelgiant į jų studijų kryptis. Stažuotes siūloma atlikti pas VDU socialinius partnerius – pradėdant Kauno miesto savivaldos bei medicinos įstaigomis, baigiant meno muziejais ir nevyriausybinėmis organizacijomis.

Sėkmingai atlikusiems praktikas bei apsigynusiems baigiamąjį darbą studentams VDU suteikia **6 akademinius kreditus (ECTS)**.

SIP programos dalyviai nebūtinai turi kalbėti lietuviškai ar turėti lietuviškas šaknis – laukiami visi, susidomėję Lietuva ir galimybė čia įdomiai bei naudingai praleisti vasarą.

Stazuotojams pirmiausiai siūlomos **įvadinės dienos VDU**. Jų metu studentai turės galimybę klausyti universiteto profesorių paskaitų apie šiuolaikinę Lietuvos aktualijas, lankyti lietuvių kalbos pamokas bei dalyvauti specialiai jiems parengtoje **kultūrinėje-pažintinėje programoje**.

Programos trukmė – šešios savaitės (2015 m. birželio 28 – rugpjūčio 8 d.).

Daugiau informacijos svetainėje www.vdu.lt/EN arba el. paštu O.Movsesjan@trt.vdu.lt

Ruošiamasi minėti Valstybės atkūrimo 97-ąsias metines

Signatarų rūmai

Švęsdama Vasario 16-ąją Lietuva prisimins prieš 97 metus Lietuvos Nepriklausomybės Akta pasirašiusius signatarus, pagerbs šaliai nusipelnčius šių dienų žmones.

Vasario 15-ąją, sekmadienį, Prezidentūroje rengiamos gėlių, padedamų ant Vasario 16-osios Akto signatarų kapų, perdavimo iškilmės. Lietuvos partizanų memoriale Minaičių kaime, Radviliškio rajone, vyks 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos deklaracijos paskelbimo minėjimas.

Tą pačią dieną Prezidentūroje bus teikiamos 2014 m. Lietuvos nacionali-

1918 metų vasario 16-ąją Lietuvos taryba Vilniuje paskelbė Lietuvos nepriklausomybės aktą.

gorijui Kanovičiui, architektui Rolandui Palekui, fotomenininkui Algirdui Šeškui, rašytojui ir literatūros kritikui Eimučiui Valentinui Sventickui.

Vasario

16-ąją, pirmadienį, Nepriklausomybės Akto signatarų atminimas bus pagerbtas sostinės Rasų kapinėse. Vėliau Prezidentūroje bus įteikti Valstybės apdovanojimai. Vidurdienį Simono Daukanto aikštėje bus pakeltos trijų Baltijos valstybių vėliavos, kalbą sakys Prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Tuo pat metu iškilmingas minėjimas ir Vyčio kryžiaus ordino vėliavos pakėlimo iškilmės vyks ir Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje Kaune. Čia bus atidengta Kario skulptūra.

Po šv. Mišių Vilniaus arkikatedroje bazilikoje – tradicinis Vasario 16-osios minėjimas prie Nepriklausomybės Akto signatarų namų Vilniuje. O Vilniaus kino teatre „Pasaka“ bus

rodoma dokumentinio filmo „Atiduok Tėvynei ką privalai“, menančio 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Deklaracijos pasirašymo aplinkybes, premjera.

Tą pačios dienos vakarą Nacionalinėje filharmonijoje skambės iškilmingas Vasario 16-osios minėjimo koncertas. Jo programoje – trijų Baltijos šalių – Lietuvos, Latvijos ir Estijos dabarties muzikos vėrinys. Tai Vytauto Miškinio kantatos „Taip man Tėvyne kalbėjo“ premjera, sukurta šiai iškilmingai progai, latvių kompozitoriaus Richards Dubra kūrinys „Tyla, meilė ir šviesa“ bei estų kūrėjo Cyrillus Kreek Sanctus sakralinis opusas.

Kūrinis atliks solistė Asta Krikščiūnaitė, Kauno valstybinis choras, berniukų ir jaunuolių choras „Ažuoliukas“, Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras, diriguojami Vy-

tauto Miškinio.

Muzikinė šventinė programa tęsis ir kitose sostinė erdvėse: Katedros aikštėje – šventinis renginys „Geltona. Žalia. Raudona“, o naujoje koncertų salėje „Compensa“ – grupės „Skylė“ koncertas „Broliai“.

Šventiniai koncertai vyks istorinėje Prezidentūroje Kaune bei Klaipėdos „Svyturio“ arenoje.

Vilniečiai ir miesto svečiai vasario 16-osios vakarą kviečiami pabūti prie laužų, kurie bus uždegti Gedimino prospekte – 16 simbolių laužų su liepsnos nuo Katedros iki Vinco Kudirkos aikštės.

Lietuvos Taryba, vadovaujama daktaro Jono Basanavičiaus, 1918 m. vasario 16 dieną Vilniuje pasirašė Nepriklausomybės Akta ir paskelbė atkurianti nepriklausomą, demokrati-

niais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniumi.

ELTA

Lietuva ruošiasi pasveikinti savo valstybę

Atkelta iš 1 psl.

Vilniaus r. Sudervės Mariano Zdzichovskio pagrindinė mokykla, kurioje dėstoma lenkų kalba, Vasario 16-osios šventei sukūrė Gedimino pilį su vaikų nuotraukomis ir filmuką, pristatantį mokinių palinkėjimus Lietuvai.

Panevėžio „Nevežio“ pagrindinės mokyklos bendruomenė sukūrė tūkstantį trispalvę papuoštų širdelių, kurias išdalyt Panevėžio Laisvės aikštės praeiviams.

Šiaulių miesto savivaldybės viešoji biblioteka pakvies šiauliečius origamio technika gaminti suvenyrus ir pasveikinti Lietuvą su gimtadieniu.

Vasario 16-ąją bus siekiama pagerinti Lietuvos rekordą. Akcijos „Greičiausiai automobiliu apvažiuavę aplink Lietuvą“ organizatoriai netradiciškai pasveikins visus lietuvius valstybės gimtadienio proga, keliaudami aplink Lietuvą lietuviška simbolika paženklintu automobiliu.

Lazdijų rajono savivaldybės gyventojai Valstybės atkūrimo dienos proga sukūrė muzikinę misteriją „Laisvės gynėjo dalia: devyni atsidūsėji-

mai“. Vėliau vyks jau tradicija tapusios tarptautinės ristikų žirgų lenktynės.

Vasario 16-osios šventė neįsivaizduojama be dainų apie Lietuvą, todėl Dundalko Lietuvių Bendruomenė Airijoje surengs dainuojamosios poezijos vakarą.

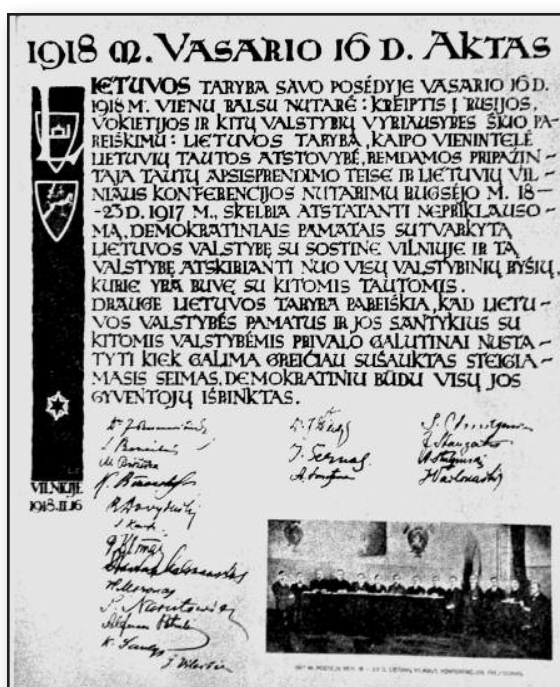
Jaunimo iniciatyva „Amžinoji ugnis“ pakvies žmones iš Lietuvos ir užsienio susiburti į virtualų chorą ir kartu atlikti lietuvišką sutartinę „Dijūta kalnai“.

Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazija jau devynioliktą kartą surengs dainų festivalį, kuriame dalyvaus kolektyvai iš šio krašto gimnazijų ir svečiai iš Latvijos.

Informaciją apie savo sumanymą išsitingai švęsti Valstybės atkūrimo dieną atsiųskite adresu vasario16@lrp.lt. Visi šventiniai renginiai skelbiami ir nuolat atnaujinami Prezidentūros svetainėje www.lrp.lt. Po Vasario 16-osios laukiamas ir nuotraukos.

Išsiringiausių idėjų autoriams Prezidentė įteiks Lietuvos trispalvę.

Prezidentės spaudos tarnyba

nės kultūros ir meno premijos. Jos skirtos šešioms menininkams - aktoriams Regimantui Adomaičiui ir Nelei Savičenko, rašytojui Jakovui Gri-

gorijui Kanovičiui, architektui Rolandui Palekui, fotomenininkui Algirdui Šeškui, rašytojui ir literatūros kritikui Eimučiui Valentinui Sventickui.

Parengė Vitalius Zaikauskas

LIETUVA IR PASAULIS

Prezidentė su J. Biden aptarė saugumo klausimus

D. Grybauskaitė ir J. Biden susitikime Miunchene
Prezidentūros nuotr.

Vilnius (Prezidentūros info) – Miuncheno saugumo konferencijoje dalyvavusi Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su JAV viceprezidentu Joe Biden. Susitikime aptarti regiono saugumo klausimai ir situacija Ukrainoje.

„JAV yra strateginė mūsų saugumo ir gynybos partnerė, todėl Lietuva labai vertina šios valstybės paramą ir greitą reakciją į iškilusias grėsmes. Ir toliau bendromis jėgomis stipriname mūsų regiono saugumą“, – sakė Prezidentė.

D. Grybauskaitė pasitiki A. Merkel

Vilnius (BNS) – Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė teigia pasitikinti Vokietijos kanclere Angela Merkel, kad ji neišduos Ukrainos ar Lietuvos, kai kuriems kitiems politikams baiminantis naujo „Miuncheno suokalbčio“ derybose dėl situacijos Rytų Ukrainoje.

„Kiek pažįstu A. Merkel, pasitikiu tu, ką ji daro. Ji niekada nieko neišduos – nei Ukrainos, nei Vokietijos, nei Lietuvos“, – sakė D. Grybauskaitė.

Tuo tarpu užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius, vykstant Vakarų ir Rusijos vadovų deryboms dėl Ukrainos, viešai priminė Vakarų nuolaidžiavimą naciams Antrojo pasaulinio karo išvakarėse.

Apie „antrąjį Miuncheną“ perspėjo ir pirmasis Lietuvos vadovas po nepriklausomybės atkūrimo Vytautas Landsbergis.

„Neoficialios žinios iš Briuselio ir Maskvos – prastos ir Ukrainai, ir demokratinei Europai, jeigu du vadovai, kažin ar Europos Sąjungos deramai įgalioti, nuvyko nusilenkti Vladimirui Putinui ir pritarti kapituliacinei Miuncheno-2 linijai“, – rašė jis.

Miuncheno suokalbiu vadinama 1938 metais Miunchene vykusio konferencija, kai britai, prancūzai ir italai sutiko su Adolfo Hitlerio reikalavimais perduoti Vokietijai Sudetus ir kitus pasienio regionus.

Karaliaučiuje pagrasinta Lietuvos prezidentei

Vilnius (alkas.lt) – Karaliaučiuje ant paminklo lietuvių poetui ir filosofui Liudvikui Rėzai kažkas iškabino plakatą su užrašu: „Dalia, but ostorožna – netroga! skulptury na Železnom mostu!“ („Dalia, būk atsargi – neliesk Žaliojo tilto skulptūrų!“).

Paminklą L. Rėzai Lietuvos vyriausybė padovanojo 2005 m. Karaliaučiaus 750-ųjų metinių proga.

Tinklalapyje kaliningrad.ru šis išpuolis vadinamas „žinute nuo Rėzos“ ir teigiama, kad tai yra perspėjimas Lietuvos valdžiai dėl pastarojo meto diskusijų Lietuvoje dėl Žaliojo tilto skulptūrų likimo ir užuomina į tai, kad

Lietuvai svarbių Karaliaučiaus krašto vertybių būklė priklausys nuo sovietinių Žaliojo tilto skulptūrų likimo.

„Jei sovietinės skulptūros nuo Žaliojo tilto bus nugriautos, kas žino, kas nutiks Rėzai ir Donelaičiui skirtiems paminklams atstovaujantiems Lietuvai, kurie tiek daug padarė priešindamasi Rusijai Ukrainos klausimus“, – rašo kaliningrad.ru.

Artimiausiomis dienomis Vilniaus miesto nekilnojamojo turto paveldo vertinimo taryba spres teisines apsaugos panaikinimo klausimą Vilniaus Žaliajam tiltui ir keturioms ant jo esančioms skulptūroms.

Paskelbtas metų Tolerancijos žmogus

Kaunas (1 psl.lt) – Vasario 7 d. iškilmėse Kaune 2014 metų Tolerancijos žmogumi paskelbtas publicistas Donatas Pusklys.

Metų tolerancijos žmonėmis taip pat pretendavo tapti fotografas Richard Schofield, aktorė Beata Tiškevič-Hasanova ir Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius.

Ši kasmetinė nominacija skiriama asmeniui savo veiksmais, viešu pavyzdžiu ar atviru žodžiu stojusiam prieš ksenofobijos bei antisemitizmo, kitaminčių, kitatikų bei kitataučių persekiojimą, pasisakiusiam prieš smurtą, prievartos ir radikalizmo apraiškas visuomeniniame Lietuvos gyvenime.

N. Venckienė nori algos

Vilnius (ELTA) – Netekusi Seimo narės mandato Neringa Venckienė siekia atgauti atlyginimą, kurio mokėjimas jai išvykus iš Lietuvos Seimo valdybos sprendimu buvo sustabdytas.

Yra gautas toks buvusios parlamentarės advokatės Sonatos Žukauskienės prašymas.

Advokatė prašo atsiskaityti su jos

kliente Neringa Venckienė ir pervesti nesumokėtą darbo užmokestį nuo 2013 metų balandžio iki 2014 metų birželio mėnesio į jos sąskaitą banke.

Pernai birželio 19 d. Seime daugiau nei metus nesirodžiusi „Drašos kelio“ frakcijos seniūnė N. Venckienė neteko Seimo narės mandato.

Ukrainos likimas paaškes po 2–3 dienų

Miunchenas (faktai.lt) – Vokietijos užsienio reikalų ministras Frank-Walter Steinmeier sakė, jog prireiks „dviejų ar trijų dienų“, kol paaškes naujausios Berlyno ir Paryžiaus naujos iniciatyvos, galinčios padėti atkurti taiką Ukrainoje.

Dėmesio centre Miunchene yra taikos planas, kurį Maskvai ir Kijevui pateikė Vokietijos kanclerė Angela Merkel ir Prancūzijos prezidentas Francois Hollande.

F. W. Steinmeier pabrėžė, kad dar per anksti spė-

lioti dėl to, ar bus sėkminga ši diplomatinė iniciatyva, kurią F. Hollande pavadino „viena paskutinių galimybių“ sustabdyti jau 10 mėnesių trunkantį konfliktą.

Vasario 11 d. paaškes Ukrainos likimas. Prancūzijos, Vokietijos ir Rusijos vadovai po susitikimo. „Facebook“ nuotr.

ES pritartų sprendimui tiekti ginklus Ukrainai

Vilnius („Draugo“ info) – Europos Sąjungos (ES) išorės politikos vadovė Federica Mogherini pareiškė pritartų Washingtonui, jeigu JAV nuspręstų patenkinti Kijevo prašymą aprūpinti Ukrainos armiją žudomaisiais ginklais.

Prorusiškiems separatistams tęsiant puolimą rytų Ukrainoje, Washingtone vyksta diskusijos, ar Jungtinės Amerikos Valstijos turėtų pasiūsti ginklų Kijevo vyriausybės pajėgoms.

JAV senatorius J. McCain taip pat paragino nedelsiant skirti Ukrainai ginklų.

Keli įtakingi Europos ministrai vykusioje Miuncheno saugumo konferencijoje išreiškė nepritarimą tokiam scenarijui, baimindamiesi, kad tai tik dar paaštrintų konfliktą.

F. Mogherini sakė gerbianti JAV

vykstančius vidinius debatus šia tema, pridūrusi, kad „jiems priklauso diskutuoti ir nuspręsti“.

Paklausta, ar gali kilti transatlantinių nesutarimų, jeigu JAV nuspręstų patenkinti Kijevo prašymą atsiūsti ginklų kovai su Maskvos remiamais separatistais, užėmusiais dideles teritorijas Ukrainos rytuose per konfliktą, kuris nuo pernai balandžio nusinešė jau per 5,3 tūkst. žmonių gyvybių, F. Mogherini atsakė: „Ne“.

P. Porošenka ir Rusijos, Prancūzijos bei Vokietijos vadovai planuoja vasario 11 d. surengti derybas Minske, kuriose bus siekiama susitarti dėl paliaubų Ukrainoje. Pernai rugsėjį Baltarusijos sostinėje pasirašyta anksčiau sutartis kautynių nesustabdė.

Rusijos vadovas elgiasi kaip tironas

Londonas (BNS) – Didžioji Britanija vasario 8 d. apkaltino Rusijos prezidentą Vladimirą Putiną, kad jis Ukrainos atžvilgiu elgiasi kaip tironas Ukrainos atžvilgiu. „Tas žmogus (Putinas) siuntė karių kitapus tarptautinės sienos ir okupavo kitos šalies teritoriją XXI šimtmečiu, elgdamasi tarsi koks XX amžiaus tironas, – sakė Britanijos užsienio reikalų sekretorius Philip Hammond. – Civilizuotos valstybės taip nesielgia.“

Ph. Hammond pridūrė, kad pati Britanija neplanuoja apginkluoti Kijevo pajėgų, bet labai tvirtai pasisakė

už Europos Sąjungos sankcijų Rusijai sugriežtinimą.

Gynybos sekretorius pažymėjo, kad kartu su pasaulinių naftos kainų sumažėjimu sankcijos daro reikšmingą poveikį Rusijos ekonomikai, kuris turėtų priversti V. Putiną apriboti savo „avantiūras“.

Ph. Hammond sakė, kad Rusija taip pat turi pasitraukti iš Krymo – Ukrainai priklausančio Juodosios jūros pusiasalio, kurį Maskva aneksavo pernai kovą – ir pradėti laikytis tarptautinių įstatymų.

Prancūzija ir griežta, ir atlaidi

Paryžius („Draugo“ info) – Prancūzijos prezidentas Francois Hollande pareiškė, kad Paryžiaus ir Berlyno taikos plano iniciatyva yra paskutinės žūt būt būtines pastangos užbaigti kovas Ukrainoje. „Jei mums nepavyks rasti ne tik kompromiso, bet ir ilgalaikio taikos susitarimo, žinome, koks scenarijus mūsų laukia. Jis turi vardą – tai vadinama karu“, – sakė jis.

Tačiau kitaip mano Prancūzijos eksprezidentas N. Sarkozy, palaikęs Krymo aneksiją – jis pareiškė, kad negalima priekaištauti pusiasalio gyventojams už jų pasirinkimą prisijungti prie Rusijos sudėties.

Buvęs Prancūzijos vadovas pa-

brėžė, kad jo šaliai, kaip ir visai Europos sąjungai, JAV inicijuojamas šaltasis karas su Rusija yra neparankus. Krymo prijungimo prie Rusijos klausimu N. Sarkozy paragino Pasaulio bendruomenę gerbti pusiasalio gyventojų laisvą demokratinį pasirinkimą.

„Krymas savarankiškai pasirinko Rusiją ir mes privalome gerbti šį sprendimą. Aš nesuprantu, kodėl kai kurie iš mūsų gina, pavyzdžiui Kosovą, kuris atsiskyrė nuo Serbijos ir dėl to dabar kaltina Putiną. O Ukraina linkusi likti tiltu tarp Europos ir Rusijos, o ne įstoti į Europos sąjungą“, – pareiškė N. Sarkozy.

Adelė Galaunienė (1895–1962) – pirmoji Lietuvos Violeta

ALDONA VILČINSKAITĖ-KISIELIENĖ

Pasaulio scenose ilgus šimtmečius skambant italų, prancūzų, vokiečių, rusų kompozitorių operoms, Lietuva XX a. antrame dešimtmetyje vis dar neturėjo savo operos teatro... Susiklosčius istoriškai palankioms aplinkybėms, 1918 metai buvo tas laikotarpis, kai į Lietuvą iš kitų kraštų pradėjo grįžti jauni kūrėjai – kompozitoriai, dainininkai, dailininkai, aktoriai: J. Tallat-Kelpša, J. Naujalis, broliai Mikas ir Kipras Petrauskai, A. Sodeika, A. Kačanauskas. Tai buvo tas branduolys, kuris generavo menines idėjas ir pritraukė daugelį kultūros puoselėtojų entuziastų. 1920 m. sausio 29 d. įsisteigė Lietuvos meno kūrėjų draugija ir jos iniciatyva pradėta organizuoti Operos vaidykla. Šios Draugijos muzikos sekcijai priklausė J. Tallat-Kelpša, J. Žilevičius, A. Galaunienė, V. Grigaitienė. Į jos veiklą įsijungė K. Petrauskas, A. Sodeika ir kt. Ir štai svajonė paruošti operos spektaklį išsipildė. 1920 gruodžio 31 d. grupė entuziastų pakvietė į Giuseppe Verdi operos „Traviata“ premjerą. Savaime suprantama, operos spektaklis įvyko Kaune, kadangi 1919 m. lenkams okupavus Vilnių, visas Lietuvos politinis bei kultūrinis gyvenimas persikėlė į laikinąją sostinę Kauną. Trūko visko – ypatingai lėšų, patirties, patalpų, rekvizito. Nebuvo kvalifikuotos kritikos bei išugdymo žiūrovo. Tuos pavėluotus šimtmečius kompensavo tik didelis entuziazmas, noras tarnauti savo krašto kultūrai. Žvelgiant iš dabartinio laikmečio net sunku įsivaizduoti, kaip tokiu sunkiu Lietuvai laikui, tik išsivadavus iš carinės priespaudos, kilnūs tikslai, bet ne materialinė nauda vienijo kultūros šauklius. Kaunas tapo viso tarpukario Lietuvos meno lopšys, išugdęs daugelį kultūrininkų, padėjęs profesionalius pagrindus Valstybės teatru vystyti ir augti. Šių metų gruodžio 31 d. jau 95 kartą vėl pakils uždanga tiek Nacionaliniame operos ir baletu teatre Vilniuje, tiek ir Kauno muzikiniame teatre.

2015 metai yra jubiliejiniai ir pirmajai premjerinio spektaklio „Traviata“ pagrindinės Violetos partijos atlikėjai Adelei Galaunienėi – minime jos 120 metų gimimo sukaktį. Adelės Galaunienės kūrybinės veiklos pradžia sutapo su Lietuvos atgimusių laisvės idėjomis, troškimu skleisti lietuviškos šviesos bei lietuvių tautos kultūrą. Adelė Galaunienė į Lietuvos muzikos istoriją įėjo kaip viena pirmųjų Lietuvos operos primadonų, visuomenininkė, pedagogė.

Šio straipsnio autorė pasinaudojo nemenku Adelės Galaunienės archyvu, kurį po jos mirties kruopščiai surinko ir išsaugojo Kazimiera Galaunienė. Archyvas eksponuojamas Kaune, Vidūno al. Nr. 2 Adelės ir Pauliaus Galaunių namuose (Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus). Pirmame Galaunių namo aukšte 102-ame kambaryje patalpinta abiejų Galaunių biografine ekspozicija. 112 kambarys – salonas yra Adelės Nezabitauskaitės-Galaunienės memorialinė vieta, išimtinai atspindinti jos kūrybinę veiklą. Ten patalpinta gausios recenzijos, nuotraukos, straipsniai, dokumentai, prof. Pauliaus Galaunės, A. Galaunienės mokinių, giminių bei ją pažinojusių prisiminimai. Floridoje gyvenanti Galaunių dukra Dalia Augūnienė taip pat dalinasi mintimis apie savo Mamą, su kuria likimas išskyrė Antrojo pasaulinio karo metais ir daugiau jau niekad nesuvedė...

Adelė Nezabitauskaitė-Galaunienė priklausė Nezabitauskių-Zabičių generacijai, dar XIX a. nemažai nusipelnusiai lietuvių literatūrai bei kultūrai. A. Nezabitauskaitė gimė 1895 metais, savo senosios giminės tėviškoje Kretingos apskrityje, Salantų valsčiuje, Baidotų kaime. Adelės tėvai, to meto gana pasiturintys šviesuoliai, net keturis savo vaikus išleido į mokslus. Jos brolis Adolfas Nezabitauskas (1901–1968), kraštotyryninkas, istorinių XIII–XIV a. Lietuvos pilių tyrinėtojas, buvo ištremitas į Komiją 10-čiai metų vien už tai, kad išdrįso parašyti straipsnį apie sovietinių kultūrinių paminklų naikinimą. Brolis Liudvikas Nezabitauskas (1903–1937) tapo teisininku, etnografu. Sesuo Sofija Nezabitauskaitė-Jucienė (1906–1978), garsaus lietuvių fiziko akademiko Adolfo Jucio žmona, taip pat studijavo teisę ir kurį laiką dirbo notare.

Adelė Nezabitauskaitė dar lopšyje klausėsi gražaus motinos dainavimo. Balsa, kaip pati sakė, paveldėjo iš savo Mamos. Besimokydama Skuodo pro-

Adelė Galaunienė

gimnazijoje, dainavo mokyklos ir bažnyčios choruose, o neretai išdrįsdavo padainuoti ir solo. Baigusi progimnaziją, A. Nezabitauskaitė toliau mokėsi Saulės pedagoginiuose kursuose Kaune. Tačiau pedagogė tuo metu dar nebuvo jai lemta tapti. Adelės prigimtis, jos žemaitiškas užsispyrimas veržėsi siekti dainavimo meno. Kaip ir daugelis to meto Lietuvos šviesuolių išsibarsčiusių svetimose padangėse, 1914 m. A. Nezabitauskaitė išvyko į Maskvos filharmonijos draugijos muzikos ir dramos mokyklą. Jos skaidrus koloratūrinis sopranas sužavėjo stojamųjų egzaminų profesūrą ir ji buvo priimta į Didžiojo teatro solisto V. Uspensko dainavimo klasę. Tarp kitų A. Nezabitauskaitės mokytojų buvo K. Stanislavskis, V. Nemirovičius-Dančenko, kompozitorius N. Kočetovas. Studijuodama ji dainuodavo koncertuose ne tik Maskvoje, bet ir kituose Rusijos miestuose. Prasimanyti pinigų pragyvenimui padėjo darbas Maskvos Dailės teatro chore. Maskvoje Adelė Nezabitauskaitė drauge su ten gyvenančiais kompozitoriumi Juozu Gruodžiu, būsima garsia aktore Ona Rymaitė, dainininke Paulina Valavičiūte, režisieriumi Antanu Sutkumi uoliai dalyvaudavo lietuvių draugijos renginiuose, vaidinimuose bei koncertuose.

1918 m. A. Nezabitauskaitė grįžo į Lietuvą ir drauge su akompaniatore A. Dirvianskaite pradėjo ruošti koncertus. Pradžioje jos apkeliavo Žemaitiją, koncertuodamos paprastiesiems, šiltai jas sutikusiems žmonėms. Koncertuoti vokiečių okupacijos sąlygomis nebuvo paprasta. Kaip pati dainininke prisimena, teko dainuoti bažnyčiose, klojimuose ir net pašiūre. Žmonės jas šelpdavo nakvyne, maistu bei kelionės išlaidomis. Iš to meto archyvo yra išlikusios keletas koncertinių programų, iš kurių matyti, kad buvo dainuojamos populiarios lietuvių liaudies dainos, harmonizuotos S. Šimkaus, J. Tallat-Kelpšos, J. Naujalio, M. K. Čiurlionio ir kt. lietuvių kompozitorių. Šalia minėtų dainų buvo atliekami ir rusų klasikų vokaliniai kūriniai, tarp jų P. Čaikovskio romansai, Musorgskio dainos. Viena iš pirmųjų koncertų, kuris įvyko 1919 m. sausio 30 d. (kaip matyti iš išlikusios programos), kad be kitų kūrinių buvo atliktos arijos iš G. Verdi operos „Traviata“ bei G. Rossini operos „Semiramidė“. Tai įrodo, kad A. Nezabitauskaitės mokslai Maskvoje įgalino ją atlikti techniškai sudėtingus, ištermės reikalaujančius kūrinius.

Po Adelės Nezabitauskaitės sugrįžimo iš Rusijos visas jos tolimesnis gyvenimas buvo susietas su netrukus tapusiu jos vyru Pauliumi Galaune. Jis taip pat buvo tik ką sugrįžęs iš Sankt Peterburgo, kur studijavo humanitarinius mokslus, lankė privačias dailės mokyklas, rūpinosi lietuvių kultūrinio paveldo

Oscar G. Verdi operoje „Kaukių balius“

perdavimu Lietuvai. Ypatingai šiltai ir romantiškai prof. P. Galaunės prisiminimuose aprašyta jų pažinties pradžia, kai po kelių mėnesių draugystės 1919 m. sausio 12 d. Vilniuje Šv. Mikalojaus bažnyčioje juos sutuokė kun. J. Tumas Vaižgantas. „*Žiedus pasiskolinau pas kun. Praną Bieliauską, prie altoriaus stovėjome su paltais. Kažin ar Šv. Mikalojaus bažnyčia matė kuklesnį šliūbą*“, – tai prisimindamas rašė prof. P. Galaunė. Kurį laiką dar svajoję tęsti studijas, susidūrę su tikrove, jų turėjo atsisakyti. Vilniuje šeimininkavo bolševikinė valdžia su V. Mickevičiumi-Kapsuku priešakyje. Kaip P. Galaunė rašė: „*Dėl politinių įvykių jau neprisiėjo galvoti apie mokslus, nes rūpėjo iš kur ir kaip gauti duonos, maisto produktų ...*“ Įsijungę į lietuvių meno kūrėjų draugiją abu Galaunės puoselėjo troškimą tarnauti savo krašto kultūrai. A. Galaunienė daug vilčių dėjo į rengiamus koncertus. Pirmasis jų įvyko netrukus bolševikams užėmus Vilnių. P. Galaunės prisiminimuose tai buvo mingas-koncertas su Kapsuku priešakyje: „*Adelė su pakilimu sudainavo 'Jau slavai sukilo' ... Visi mitingo dalyviai salėje atsistojo ... Per koncertą Kapsukas nepadarė Adelei jokios pastabos, bet kitą dieną ji gavo iš švietimo komisaro Vaclovo Biržiškos išpėjamą laiškėlį, kad tarybinis darbuotojas (t. y. Meno draugijos darbuotoja – Adelė) negali dainuoti patriotinių dainų*“. Vilniuje politinė situacija darėsi vis labiau grėsminga. Lenkai rodė vis didėjančią neapykantą lietuviams. P. Galaunė prisimena, kaip kartą Adelei einant per Katedros aikštę su jų šeimos draugu dr. Kazimieru Junačiūmi, išgirdęs lietuviškai kalbant, „*patriotiškai*“ nusiteikęs lenkas apstumdė daktarą, išvadinęs jį nemaloniais žodžiais.

Kaip ir daugelį to meto šviesuolių, Galaunės vis dažniau apimdavo mintys išvažiuoti iš Vilniaus. Nuo nulio pradėję įsikurti Kaune, diena iš dienos ieškodami darbo, jie vis daugiau sutikdavo kolegų iš Vilniaus: B. Sruogą, V. ir O. Dubeneckius, V. Jomaną, J. Levinsoną. Savaime suprantama, visi be pinigų ir be darbų... Tuo metu gyvenimiškos patirties daugiausiai turėjo Dubeneckiai, pasak P. Galaunės „*revoliucijos sukurių mėtyti ir vėtyti*“. Pilnos idėjų jaunos galvos netrukus Tautos teatre suorganizavo A. Galaunienės ir baletu šokėjos Olgos Dubeneckienės koncertą. Pasisekimas buvo neįtikėtinas! P. Galaunė vaizdžiai aprašė tą pradinį kaunietiška periodą: „*...bepinigių, bedarbių kompanija atkuto 'ach labry labry kandelabry' dainą traukti...*“ „Bohemis“ būrys pasipildė vis naujais vardais. J. Tallat-Kelpša ėmėsi konkretaus darbo pastatyti M. Petrausko operą „*Birutė*“. Laikas buvo neramus, lietuvių organizuojama kariuomenė kovėsi su bermontininkais Lietuvos nepriklausomybei apginti, o

meno žmonės gyveno entuziazmu, Adelė ruošė Birutės partiją, spindėdama džiaugsmu.”

Kai pagaliau susiformavo visa operos organizatorių grupė ir buvo apsisota ties G. Verdi „Traviata”, bene geriausiai pirmuosius šios operos pasiruošimo žingsnius ir toliau atskleidžia savo prisiminimuose prof. Paulius Galaunė, nuo pat pradžių buvęs Lietuvos meno kūrėjų draugijos narys. Jam kaip niekam kitam gerai buvo žinomi žmonės Adelės Galaunienės išgyvenimai priėmimo atsakomybę atlikti Violetos partiją.

Prof. P. Galaunė rašė: „Kiek darbo, rūpesčių tame naujame, dar neįprastame darbe. Ruošimas partijos, ansamblinės repeticijos, noras įdiegti visą save balse, vaidyboje. Adelė grįžta iš repeticijų pavargusi, bet spindinti džiaugsmu: 'šandien jau man visai gerai išėjo...' Artėjant spektakliui, atsirado kiti rūpesčiai. Teatras nieko neturėjo, reikėjo ieškoti kostiumų, nors kukliausių papuošalų. Bepigū būtų viską tatau išigyti, turint pakankamai pinigų, o jo vos užteko kukliam pragyvenimui, tad teko galvoti, kaip esamomis sąlygomis scenoje atrodyti kaip galima geriau. Priartėjus spektakliui, pasirodė, kad net savo patalynę tenka gabenti į teatrą, o po spektaklio atgal į namus. Kiek galėdamas padėjau Jai tą viską įveikti. Naujųjų Metų išvakarėse pirmoji 'Traviata' praėjo didžiausiu pakilimu ir pasisekimu. Salėje ne vienas žiūrovų nubraukė ne vieną ašarą. Vos kylanti naujam gyvenimui Lietuva turi savo operą! Adelės džiaugsmą šandien sunku išsivaizduoti ir aprašyti. Jos gilii įsitikinimu Juozas Tallat-Kelpša buvo vienas pagrindinių lietuviškos operos steigėjų, visą pirmąją 'Traviatą' spektaklį išnešęs ant savo pečių. Per tryliką metų Ji buvo operos dalyvė, matė viską, kas aplink ją darėsi ir kaip labai gaila, kad Ji nesugebėjo tų savo žinių užfiksuoti raštu.”

Po istorinio „Traviatos” pirmojo spektaklio sėkmės, kūrybinė grupė, į kurią įsijungė vis naujesnės pajėgos (J. Bieliūnas, V. Grigaitienė, J. Dvarionaitė, J. Byra) pradėjo planuoti naujų operų pastatymus. Adelei Galaunienei, kaip vedančiajai soprano partijų atlikėjai, iškilo nauji iššūkiai. Jau 1921–1922 metų sezono buvo pastatytos operos: A. Rubinšteino „Demonas”, Dž. Verdi „Rigoletas”, Š. Guno „Faustas”. Kartu su A. Galaunienės balso prigimčiai atitinkančiomis partijomis (Violeta, Gilda, Rosina) jau pačioje karjeros pradžioje nesant dramatiškesnių balsų, ji buvo įpareigota dainuoti visą sopraninį repertuarą. Štai ką rašė kritikas V. Žadeika laikraštyje „Lietuva” (1921.06.29 Nr. 141) apie A. Galaunienės Tamarą A. Rubinšteino operoje „Demonas”. „Pirmojo veiksmo scena su koloratūrinėmis figūracijomis Nezabitauskaitei-Galaunienei puikiai pavyksta atlikti, tačiau paskutinėje gi dramatinėje scenoje tą patį sopraną verčia dainuoti žemas gaidas priartintas prie alto ir, žinoma, visai patenkinti autoriaus norus gali tik fenomenalinis balsas su plačiausia skale...” Teisybės dėlei reikia pripažinti (A. Galaunienė dažnai sulaukdavo palankių įvertinimų)... tokios partijos kaip Neda, Tosca, Madama Butterfly, Tatjana, Liza neigiamai veikė jos dainavimo techniką. Nepaisant tobulinimosi Paryžiuje pas žymią pedagogę garsiosios prancūzų daininkės Polinos Viardo mokinę F. Litvinne, glėžnas A. Galaunienės lyrinis koloratūrinis sopranas negalėjo pilnai išreikšti galimybes, reikalingas dramatiniam repertuarui, tai prieštaravo jos prigimčiai. Prof. P. Galaunė prisimena, kad ir sirgdama dainininkė teatro administracijos buvo verčiama dainuoti, idant teatras nepatirtų finansinių nuostolių...: „... pas mus teatras tęsė rusų teatro tradicijas... vienuolika metų žmona dirbo sunkiausiomis sąlygomis. Išnaudojo iki paskutinio... turėjo ne savo balsui partijas dainuoti. Po to pranešė trumpai – atleidžiama iš darbo, nei padėkos, nei paaiškinimo kodėl? Tai čia yra tas palikimas to baudžiavinio rusų teatro. Aš nekenčiu teatro, aš per daug gerai žinau jo užkuliusius”. Tenka paaiškinti, kad 1931 m. teatro direkcija, vadovaujama Olekos Žilinskio, vykdė reformas, atleisdama 30 meninio personalo atlikėjų, kiekvienam raštiškai pranešus keliais žodžiais „Tamsta atleistas”. Tokį laišką gavusi Adelė Galaunienė neslėpė savo emocijų duodama interviu laikraštyje „Dienos naujienos” (1931. 05.05 Nr. 27): „Tai tikrai istorinis man dokumentas – dvi eilutės už vienuolika darbo metų! Galite suprasti mano susijaudinimą. Dirbu operoje nuo pat išikūrimo, pergyvenau jos sunkiausias dienas ir vargus. Tekdavo dainuoti ne savo balso partijas, nes nebuvo kuo pakeisti.

G. Verdi operos „Traviata” plakatas

Giulietta J. Offenbach operoje „Hofmano pasakas”
Nuotraukos iš A. ir P. Galaunių namų archyvo

Buvo spektaklių kada turėjau dainuoti net su 39 laipsnių karščio. „Jei apalpsi, nutrauksim spektaklį, bet turi dainuoti”, – sakė direktorius. Ir dainavau, nes mačiau, kad reikia. O galų gale – tos dvi eilutės”. Toliau ji paaiškina, kad ją ižeidė ne tiek pats atleidimas, kiek pasirinkta jo forma. Galima suprasti 36 metų daininkės būseną, kai tokiame amžiuje kitiems dainavimo karjera pačiame žydėjime, arba dar tik prasideda... Dienraščiai pastebi, kad Adelė Galaunienė buvo viena pareiginiausių, kukliausių menininkių, niekada nesinaudojusi privilegijomis, nesiekusi pigios reklamos. Per tuos 11 metų Valstybės teatre Adelė Galaunienė sudainavo apie 1 200 spektaklių, buvo visur, kur matė save reikalinga.

Palikusi teatro sceną, Adelė Galaunienė jokiū būdu neatitrūko nuo muzikinio ir visuomeninio gyvenimo. Nuo 1931 m. ji buvo pakviesta dėstyti muziką ir dainavimą Šv. Jėzaus Širdies kongregacijos mergaičių gimnazijoje. Netrukus ji suspindėjo kaip chorinė dirigentė. 1933 m. Nr. 128-ryje „Naujoji Romuva” aprašomas pirmasis Lietuvos katalikų moterų kongresas, įvykęs tais pačiais metais birželio 5 d. Viena iš šio kongreso vėliavos krikštytojų yra paminėta A. Galaunienė, o taip pat ir kaip pirmoji Lietuvos moteris, dirgavusi 1500 jungtiniam moterų chorui. Tolimesnė jos kaip chorų dirigentės veikla rišosi su skaučių organizacijos koncertais bei jungtiniais mokyklinių chorų renginiais. 1940 m. A. Galaunienė dirgavo Kauno Sporto halėje surengtoje Dainų šventėje.

Adelė Galaunienė nemažai reikėsi ir kaip koncertinė-kamerinė dainininkė. Yra išlikusi vieno reikšmingo koncerto programa, kuris įvyko 1929 m. sausio 22 d. Paryžiaus Sorbonos universiteto amfiteatre. Koncerte išimtinai skambėjo lietuvių kompozitorių kūriniai, tikslu supažindinti Paryžiaus visuomenę. Greta Adelės Galaunienės dar dalyvavo dainininkės Stasė Dievaitytė, Veronika Podėnaitė ir garsus lietuvių kompozitorius bei pianistas Vytautas Bacevičius, kuris solistėms akompanavo bei atliko savo fortepijoninius kūrinius.

Šalia savo pagrindinių pareigų Paulius ir Adelė Galaunės daug dėmesio skyrė visuomeninei veiklai. Dalyvaudami įvairiose organizacijose, jie abu palaikė tamprus ryšius su lietuvių-prancūzų bei lietuvių – švedų kultūrinėmis bendrijomis. A. Galaunienė buvo apdovanota Prancūzijos oedinu.

1931 metais už nuopelnus Lietuvai jai buvo suteiktas III laipsnio Gedimino ordinas.

1945 m. po karo išretėjus dainininkų gretoms, Adelė Galaunienė buvo pakviesta grįžti į operos teatrą, tačiau jau nuo 1947 m. visiškai pasišventė pedagoginiam darbu. Ji pradėjo dėstyti solinį ir ansamblinį dainavimą Kauno konservatorijoje, vėliau performuotą ir Juozo Gruodžio Muzikos mokyklą. Dar vėliau A. Galaunienė dirbo Kauno Aklujų kombineate dainavimo mokytoja, teikė vokališkas metodines konsultacijas visiems, kas troško pasisemti jos žinių bei patyrimo. Greta viso šio darbo A. Galaunienė reikėsi spaudoje kaip muzikos kritikė, parašė daug profesionalių recenzijų.

Viena iškiliųjų Lietuvos operos pradininkių dainininkė, pedagogė, visuomenininkė Adelė Galaunienė, be abejo, užima deramą vietą mūsų tautos meninio gyvenimo istorijoje.

ATLANTIC ExpressCorp.

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą 1-708-599-9680

SIUNTINIAI
LIETUVA, LATVIJA, ESTIJA, LENKIJA, UKRAINA, RUMUNIJA

Siuntinių paėmimas iš namų:
630-774-2136

Asmeninių siuntų tel.:
708-907-3000

SIUNTINIŲ PRIĖMIMO VIETOS

NAVAJA Granitex 704 N. Larch Ave. Elmhurst, IL 60126 Tel: 630-888-1838
NAVAJA Biomed 360 Townline Rd. Mundelein, IL 60060 Tel: 847-566-6675
NAVAJA Biomed 2 4548 N. Harlem Ave. Harwood Heights, IL 60706 Tel: 773-656-2430
NAVAJA Galco Caves 6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634 Tel: 773-283-7701
NAVAJA Extreme Exteriors 3740 N. 25th Ave. Suite D Schiller Park, IL 60176 Tel: 847-671-1155
Excel Insurance 6160 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641 Tel: 773-777-4700
Atlantic Express Chicago 2719 W. 71. St., Chicago, IL 60629 Tel: 773-434-7919

Centrinio ofiso adresas:
8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

Smilga 2819 83rd St. Darien, IL 60561 Tel: 630-427-0929
Lithuanian Plaza 8921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465 Tel: 708-599-8666
Kunigalkščių Užeiga 6312 S. Harlem Ave, Summit, IL 60501 Tel: 708-594-5622
Rūta 6551 South Cass Ave., Westmont, IL 60559 Tel: 630-964-7882
Always With Flowers 1138 B St. State St., Lemont, IL 60439 Tel: 630-254-0338
Eurus Deli 22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137 Tel: 630-469-4290
Wonders of Nature 714 S. Buffalo Grove Rd., Buffalo Grove, IL 60089 Tel: 847-793-1000

Knygoje „Seserys” apie S. Smetonienę ir J. Tūbelienę – tėvynė, meilė, šeima

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Lietuvos istorija ir ryškios valstybės asmenybės labai domina šiandienos žmones – tuo buvo galima įsitikinti praėjusį ketvirtadienį Istorinėje prezidentūroje Kaune, kur buvo surengtas knygos „Seserys” pristatymas. Šios institucijos darbuotojos istorikės docentės Ingridos Jakubavičienės knyga apie dvi įtakingiausias tarpukario Lietuvos moteris seseris Sofiją Smetonienę ir Jadvygą Tūbelienę pritraukė tiek lankytojų, kad jie netilpo salėje, beveik dvi renginio valandas stovėjo praėjimuose, koridoriuose.

Tarp jų buvo nemažai žilagalvių Kauno ponių, puikiai prisimenančių tą laikmetį, bet buvo ir gana daug jaunų veidų. Simboliška, kad knyga pristatyta Kauno prezidentūroje, nes būtent čia penkiolika metų virė ir pačių Smetonų, ir kartu visos Lietuvos politinis gyvenimas.

Renginį pradėjo gerai žinomas operos dainininkas Liudas Mikalauskas, linksmai bendravęs su žiūrovais, atlikęs to meto labai populiarių kūrėjų Danieliaus Dolskio ir Antano Šabaniausko dainas, pašokdinęs pačią knygos autorę ir privertęs visą salę kartu dainuoti „Žengia pulkas linksmai...” ir „Lietuvaitė – gėlė gražių lankų...”.

Susitikimą pradėjusi viena iš knygos recenzenčių, Vilniaus universiteto docentė daktarė Dalia Bukelevičiūtė analizavo, kokį vaidmenį tik ką atsikūrusioje jaunoje Lietuvos valstybėje vaidino moterys. Ji priminė, kad 1918-aisiais pasaulio žemėlapyje atsirado iš viso 15 naujų valstybių, ir Lietuva viena pirmųjų jau 1919 metais moterims suteikė teisę balsuoti bei būti renkamos. Jungtinėse Amerikos Valstijose tai padaryta 1920 metais, Didžiojoje Britanijoje 1928-aisiais, o Prancūzijoje – tik 1946 metais.

Istorikė teigė, kad to meto Lietuvos politiniame, administraciniame gyvenime moterų buvo labai mažai – iš maždaug 100 Seimo narių moterų buvo vos 5–6, ministrės postas buvo moteriai nepasiekiamas. Įdomu tai, kad ir švietimo sistemoje moterų bei vyrų buvo maždaug po lygiai, bet moterys nevadovavo mokykloms. Moteriai nebuvo įmanoma siekti aukštųjų diplomatinėje sistemoje, išskyrus labai retas išimtis.

Žinomas tarpukario Lietuvos užsienio politikos tyrinėtojas, Lietuvos edukologijos universiteto profesorius daktaras Juozas Skirius priminė, kad būsimoji ministro pirmininko Juozo Tūbelio žmona Jadvyga, kai dar nebuvo ištekėjusi, 1919 metais buvo pasiūsta į Šveicariją, kur dirbo Lietuvos atstovybėje Berne. Ji mokėjo penkias kalbas, ir vėliau, jau Amerikoje išmoko dar ir anglų kalbą. Tuo metu Lietuvos užsienio reikalų ministerijoje aktyviai dirbo Amerikos lietuvė Magdalena Avietėnaitė, dirbusi ir naujienų agentūros ELTA direktore.

„Taip jau susiklostė likimas, kad abi šios labai iškilios lietuviškos moterys amžinojo poilsio atgulė tose pačiose Putnamo kapinėse Amerikoje – man teko ten viešėti ir abu kapus aplankyti”, – sakė profesorius.

Jis pasakojo, kad prezidento Antano Smetonos žmona Sofija buvo tikrai įtakinga, žinojo savo vertę, turėjo savo silpnybių ir privalumų. Jai tekdavo susidurti su nemažu spaudimu iš visų pusių, kai pažįstami ar draugai ieškodavo protekcijų, norėdami valstybės tarnyboje įdarbinti vieną ar kitą žmogų. Tuometis užsienio reikalų ministerijos generalinis sekretorius Bronius Kazys Balutis yra guodęs ministrui Petru Klimui, kad neretai tekdavo atsakyti: „Gal jis ir geras tautininkas, bet darbuotojas „menkas”. Kai B. K. Balutis 1928-aisiais išvyko dirbti į Ameriką, jį pakeitęs Dovas Zaunius jau buvęs nuolaidesnis prezidentienės pageidavimams.

Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto profesorė daktarė Virginija Jurėnienė sakė, kad abi seserys buvo neabejotinos to laiko lyderės visomis prasmėmis – ir politikoje, ir visuomeniniame gyvenime, ir diktuojant madas, rengiant vakarėlius ar žaidžiant pokerį. Tuo metu veikė daug visuomeninių organizacijų, valdžios paramos jos negaudavo, tad stengdavosi šias dvi moteris padaryti savo garbės pirmininkėmis – S. Smetonienė

Knygą pristatė (iš k.): V. Jurėnienė, I. Jakubavičienė ir D. Bukelevičiūtė.

Algio Vaškevičiaus nuotraukos

ir J. Tūbelienė buvo daugybės visokių organizacijų ir draugijų pirmininkės.

„Net sunku pasakyti, kuri iš seserų buvo įtakingesnė ir stipresnė. Ir skaitant naująją knygą kartais atrodo, kad viena, o jau netrukus – kad kita. Į visuomeninį gyvenimą jos tada atnešė nemažai naujienų, o vėliau, kai jos atsikūrus Amerikoje, prasidėjo naujas gyvenimo etapas ir nauji ponių potyriai, jau kitoks – anūkų pasaulis ir buvusio periodo pratęsimas”, – sakė profesorė.

Vytauto Didžiojo universiteto profesorius daktaras Jonas Vaičenonis, susipažinęs su 1928 metų Lenkijos karinės žvalgybos Lietuvoje medžiaga sakė, kad skaitant tekstus apie prezidentą A. Smetoną maždaug du trečdaliai medžiagos skirti jo žmonai Sofijai, pabrėžiant jos ryžtingumą, ambicingumą, o kartu ir azartiškumą. Profesorius pabrėžė, kad Smetonos labai skaičiavo pinigus, be reikalo niekada jų nešvaistė. 1924 metais šeima aplankęs rašytojas kunigas Mykolas Vaitkus knygoje „Nepriklausomybės saulėj” rašė, jog jį nustebino, kad Smetonos gyveno kukliame namelyje, kur dar gyveno ir lito tėvu vadinamas Vladas Jurgutis. Kunigui labai įstrigo, kad prezidentienė iš rankos nepaleido cigaretės, o jos pirštai buvo pageltę nuo tabako.

Profesorius J. Skirius priminė, kad Smetonas nuolat globojo ir finansiskai rėmė lietuvių verslininkas mecenatas Juozas Bačiūnas, apie kurį neseniai pasirodė istorikės Daivos Dapkutės knyga „Lietuviškos širdies ambasadorius Juozas Bachunas-Bačiūnas (1893–1969). Būtent jis buvo apgyvendinęs Smetonas *Tabor Farm* Michigane, kur vėliau gyveno būsimasis Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus.

„Kai Smetonos atsikūrus Amerikoje, jais rūpinosi tautinės pakraipos lietuviai, tačiau buvo nemažai lietuvių, kurie prezidentą ignoravo, buvo manoma, kad jis ir Amerikoje supriešins žmones. Lietuvos pasiuntinys Washingtonė Povilas Žadeikis taip pat nebuvo šalininkas, kad prezidentas atvyktų į Ameriką, nes manė, kad ir čia prezidentas bus aktyvus, suskaldys taip sunkiai kuriamą Amerikos lietuvių tarybą. Tad prezidentui, jo sūnaus ir dukros šeimoms padėjo daugiausia tautininkai, katalikai laikėsi neutraliai, o socialistai ignoravo prezidentą”, – pasakojo J. Skirius.

Pasak jo, A. Smetona per mėnesį iš Lietuvos valstybės anksčiau išaldytų, o vėliau leistų naudoti pinigų gaudavo 720 dolerių per mėnesį. Norėta gauti pinigų ir J. Tūbelio našlei J. Tūbelienei, bet to nepavyko sutvarkyti, tad iš tų 720 dolerių Smetonos J. Tūbelienei 1942–1943 metais per mėnesį dar skirdavo 150 dolerių, vėliau jos dukra pradėjo dirbti ir pragyventi tapo lengviau. A. Smetonai tuomet siūlyta mokėti jo žmonos seseriai algą kaip sekretorei, bet prezidentas atsisakęs, motyvuodamas to, kad ji nemoka anglų kalbos ir spausdinti mašinėle.

Knygos pristatyme pabrėžta, jog ji parašyta sklandžia kalba, lengvai skaitoma, yra suprantama visiems. Kalbėjusieji pabrėžė, jog labai svarbus yra pi-

Istorikas profesorius J. Skirius pateikė įdomių detalių apie to meto politinį gyvenimą.

Operos dainininkas L. Mikalauskas nukėlė j prieškarį.

lietiškumo aspektas – abi seserys užaugo lenkiškoje kultūroje, bet tapo tikromis Lietuvos patriotėmis ir Lietuvos pilietėmis, o tai gali būti puikus pavyzdys mūsų dienų kitataučiams. Taip pat pažymėta šeimos kaip didžiausios vertybės etalonas.

Knygos autorė I. Jakubavičienė, dėkodama sveikintojams, apie pačią knygą sakė nekalbėsianti, nes ją reikia skaityti. Docentė tik prisiminė, kaip prieš trejus metus kilo idėja parašyti tokią knygą – pradėjusi dirbti Kauno prezidentūroje, ji sulaukė prašymo parengti pranešimą apie buvusį Lietuvos ministrą pirmininką J. Tūbelį, kuriuo iki tol niekas nesidomėjo.

„Kovo mėnesį minėsime atkurtos valstybės 25-erių metų sukaktį, ir man apmaudu, kad per tą laiką niekas plačiau nesidomėjo šių žmonių istorija, kuri yra ir mūsų valstybės istorija. Man pavyko užmegzti kontaktus su Tūbelių anūku, Amerikoje gyvenančiu Peter Kuhlmann, kuris suteikė labai įdomios medžiagos, atvirų prisiminimų, daug niekada nematytų ir Lietuvoje nepublikuotų nuotraukų. Jie būčiau rėmusi tik literatūra, archyvais ir periodika, knyga nebūtų tokia, kokia yra dabar“, – kalbėjo autorė.

Ji pasakojo, kad Tūbelių anūkas apgailastavęs, jog niekas iš Lietuvos iki tol nesikreipė dėl medžiagos ar prisiminimų ir nieko neprašė, todėl dalį archyvų, valydamas garažą, jis jau išmetęs. Kai buvo gyvas Smetonų anūkas pianistas Antanas Smetona, būta įvairių planų, kaip Lietuvoje įamžinti pirmojo prezidento atminimą, gal-

Autorės autografų norėjo daugybė renginio dalyvių.

vota čia įkurti Smetonų centrą, bet to nebuvo padaryta. I. Jakubavičienės laiškas Ameriką pasiekė jau tada, kai šis asmuo buvo miręs, bet atsakė ir medžiaga pasidalino Cleveland gyvenantis kitas prezidento anūkas Julius Vytautas Smetona.

„Šių moterų istorija – tai ir šalies istorija, kurioje būta visko. Skaitydami knygą sužinosite, kokios seserys buvo mamos, kokios žmonos, rasite daug įvairių detalių. Čia ir meilė, ir politika, ir aukštuomenė – žodžiu, gyvenimas“, – sakė susirinkusiems knygos autorė, o renginio dalyviai ragino ją tęsti darbą ir parašyti apie prezidentų Kazio Griniaus ar Aleksandro Stulginskio žmonas.

Lietuviški filmai Portlando tarptautinių filmų festivalyje!

„Nematomas frontas“ / The Invisible Front (In Lithuanian, with English subtitles)

Tai filmas, pasakojantis legendinio partizano Juozo Lukšos – Daumanto gyvenimo ir viso partizanų judėjimo Lietuvoje istoriją. Partizanai, save vadinę miško broliais, pamiršę mirties baimę, kovojo už šalį, už savo žemę, už artimuosius, už pasaulį, kuriame mes visi dabar turime laimę gyventi. Lietuvoje filmas sulaukė be galo daug gerų atsiliepimų, buvo rodomas visuose didžiuosiuose Lietuvos kino teatruose bei Vilniaus tarptautiniame kino festivalyje „Kino pavasaris“ laimėjo žiūroviškiausio filmo apdovanojimą.

www.theinvisiblefront.com | [filmo anonsas/trailer](#)

Filmas bus rodomas vasario 12 d., ketvirtadienį, 8:45 val. v. ir vasario 15 d., sekmadienį, 3:30 val. p. p.

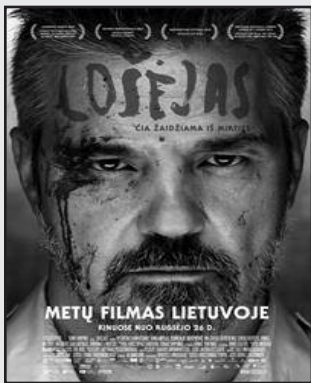

„Lošejas“ / The Gambler (In Lithuanian, with English subtitles)

Vincentas yra geriausias greitosios pagalbos stoties darbuotojas, kurio aistra – įvairiausi azartiniai lošimai. Persekiojamas skolininkų, jis priverstas imtis ko nors radikalaus, kad grąžintų nuolat pralošiamus pinigus. Vincentui gimsta idėja sukurti su jo profesija susijusį nelegalų žaidimą. Iš pradžių makabriškas užsiėmimas sudomina tik greitosios pagalbos darbuotojus, bet netrukus ima sparčiai plėstis. Kolegos medikai tampa lošimo agentais, o Vincentas – bankininku. Finansiniai reikalai vis gerėja, bet žaidimui pasipriešina gydytoja leva, su kuria Vincentą sieja ką tik užsimezgęs aistringas ryšys. Netrukus jis bus priverstas lemtingai pasirinkti – žaidimas ar meilė.

www.losejas.lt | [filmo anonsas/trailer](#)

Filmo peržiūra vasario 18 d., trečiadienį, 8:30 val. v.

A † A ONA ŠEREIKIENĖ VIČUTĖ

Mirė 2015 m. vasario 7 d.

Gimė 1941 m. birželio 22 d. Lietuvoje.

Gyveno Willow Springs, IL, anksčiau Brighton Park.

Nuliūdę liko artimi draugai Ieva Varanaitienė su šeima bei kiti giminės

A. a. Ona bus pašarvota vasario 14 d., šeštadienį, nuo 9 val. r. iki 10 val. r. Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje (Marquette Park), kurioje 10 val. r. bus aukojamos šv. Mišios už jos sielą. Po šv. Mišių velionė bus palaidota Lietuvių Tautinėse kapinėse.

Nuoširdžiai kviečiame visus artimuosius, draugus ir pažįstamus dalyvauti laidotuvėse.

Liūdintys draugai

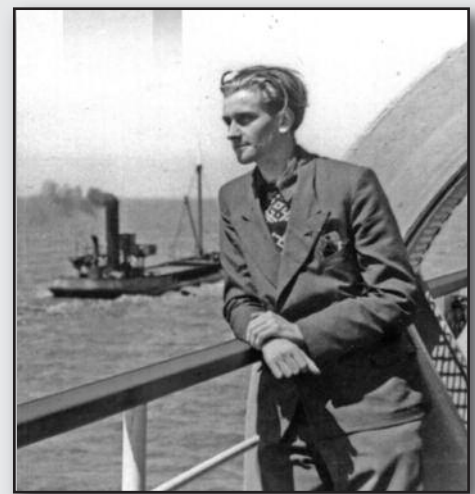
Laidot. direkt. Donald M. Petkus, tel. 800-994-7600 arba www.petkusfuneralhomes.com

KELIONĖ Į ALGIRDO LANDSBERGIO KELIONĘ

Nauja knyga apie rašytoją Algirdą Landsbergį

Ją galite nusipirkti „Drauge“

Algirdas Landsbergis (1924–2004) – žymus išeivijos rašytojas, dramaturgas, literatūros kritikas, humanitarinių mokslų profesorius, romano „Kelionė“ ir dramos „Penki stulpai turgaus aikštėje“ autorius.

Šiais metais leidykla „Naujasis lankas“ Kaune išleido knygą apie Algirdą Landsbergį – „Archyvai – Kelionė į Algirdo Landsbergio kelionę“. Knygos autorė – Virginija Babonaitė-Paplauskienė. Knygą galite įsigyti „Drauge“ knygynelyje. **Kaina – 20 dol. (Illinois valstijos pridėtinės vertės mokestis – 9.25 proc., per-siuntimas paštu – 5 dol.) Teiraukitės tel. 773-585-9500.**

Knyga apžvelgia Algirdo Landsbergio gyvenimą Lietuvoje, Vokietijoje ir Amerikoje ir jo plačią literatūrinį ir dramaturginį palikimą. Knyga gausiai iliustruota nuotraukomis, laiškų, rankraščių tekstais, Landsbergio dramų pastatymų vaizdais. Daug medžiagos paimta iš Maironio lietuvių literatūros muziejuje saugomo Algirdo Landsbergio archyvinio rinkinio.

Knyga skiriama Algirdo Landsbergio ir jo žmonos atminimui. 2014 metais sukanka 90 metų nuo Algirdo Landsbergio gimimo ir 60 metų nuo jo romano „Kelionė“ išleidimo. Literatūros mylėtojams puiki proga prisiminti svarbų lietuvių išeivijos rašytoją.

SKAUSMO GYDYMAS

DR. RENATA VARIAKOJYTĖ

SKAUSMO GYDYMO SPECIALISTĖ

7600 W. College Drive

Palos Heights, IL 60463

Tel. 708-361-5550

Nugaros, kaklo, galvos, sąnarių bei kitų skausmų gydymas

VIDAUS LIGOS

EDMUNDAS VIŽINAS, M.D., S.C.

VIDAUS LIGŲ GYDYTOJAS

Kalbame lietuviškai

6918 W. Archer Ave. St. 5 ir 6

Chicago, IL 60638

Tel. 773-229-9965

Valandos susitarus

AKIŲ LIGOS

DR. ŽIBUTĖ ZAPARACKAS

DR. PAUL KNEPPER

Akių ligos – chirurgija

150 E. Huron, Suite 1000

Chicago, IL 60611

Valandos susitarus

Tel. 312-337-1285

ARAS ŽLIOBA, M.D.

AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA

219 N. Hammes Avenue

Joliet, IL 60435

Tel. 815-741-3220

DANTŲ GYDYTOJAI

DR. JOVITA KERELIS

DR. DAIVA BIDVA

DANTŲ GYDYTOJA

9525 S. 79 th Ave., Hickory Hills, IL

Tel. 708-598-8101

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.

DANTŲ GYDYTOJAS

Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą

Susitarimui kalbėti angliškai arba lietuviškai

4647 W 103 St, Oak Lawn, IL

55 E Washington, Ste 2401,

Chicago, IL

Tel. 708-422-8260

PAS MUS IR APLINK MUS

■ **Pradėk Šv. Valentino vakarą teisingai!** Kviečiame dalyvauti šv. Mišiose vasario 14 d., šeštadienį, 6 val. v. Palaimintojo Jurgio Matulaičio misijoje Lemonte. Po šv. Mišių bus vaišės ir pabendravimas.

■ **Šmaikštus. Įžvalgus. Protingas. Žurnalistas** iš didžiosios raidės „Ž“! Taip suglaustai galima apibendrinti čikagietį Vytautą Zalatorių. Baigęs žurnalistiką 1958 m. Northwestern universitete jis – prityręs spaudos veteranas, „Draugo“, „Vienybės“, „Tėviškės žiburio“, „Akiračių“ bendradarbis. V. Zalatorius bus pagrindinis Tėviškės lietuvių liuteronų parapijos vasario 15 d. rengiamos Nepriklausomybės dienos minėjimo prelegentas. Minėjimas prasidės šv. Mišiomis 11:30 val. r., po to programa ir pietūs. Adresas: 5129 South Wolf Road, Western Springs. Visi laukiami.

■ **Vasario 17 d., antradienį, nuo 4 val. p. p.** iki 8 val. v. Palaimintojo Jurgio Matulaičio misija ir Pasaulio lietuvių centras ruošia Užgavėnes. Maloniai kviečiame visus paragauti skanių blynų ir pabendrauti.

■ **Vasario 22 d., sekmadienį, kviečiame** paminėti Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios šventes. Šv. Mergelės Marijos Apreiškimo bažnyčioje (259 N. 5th St., Williamsburg, NY 11211) 10 val. r. bus atnašaujamos iškilmingos šv. Mišios už Nepriklausomą Lietuvą. Po šv. Mišių apatinėje parapijos salėje veiks kavinė. Čia galėsite pasivaikšioti ir pabendrauti smagioje aplinkoje.

■ **Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų** sąjunga (ALIAS) organizuoja slidinėjimo išvyką. Kviečiame visus žiemos sporto mėgėjus vasario 22 d., sekmadienį, atvykti į Alpine Valley, WI. Keltai veikia nuo 9 val. r. iki 5:30 val. p. p. ir nuo 6 val. v. iki 10 val. v. Jei nesusitiksime trąsose, pasimatysime 1 val. p. p. antro aukšto kavinėje! Daugiau informacijos tel. 773-450-4180.

■ **Vasario 28 d. 6 val. v. Jaunimo centro** didžiojoje salėje vyks Čikagos liuanistinės mokyklos lėšų telkimo vakaras-žaidimas „Protų kovos“. Dėl bilietų skambinkite tel. 773-776-4500.

Nepriklausomybės minėjimas Čikagoje

vasario 15 d., sekmadienį,

Šv. Mergelės Marijos
Gimimo bažnyčioje
Marquette Parke
11 val. ryto šv. Mišios
12 val. p. p. minėjimas
parapijos salėje

Filmas:

„Kovos sukuryje: prof. Landsbergis Čikagoje 1991“

Visus kviečia

LR gen. konsulas Čikagoje • ALT'o Čikagos skyrius • JAV LB Marquette Parko apylinkė • JAV LB Brighton Parko apylinkė • JAV LB Cicero apylinkė • Lietuvos Šaulių sąjunga išeivijoje • Susivienijimas lietuvių Amerikoje

VASARIO 16 - tos MINĖJIMAS

2015 m. Vasario 15 d. 12:30 p.p.
Lemont, IL. PLC Fondo Saleje

Prelegente - Regina Narušienė
Smuikininkė - Linda Veleckis Nussbaum
Operos Choras - Juratė Grabliauskienė
Orkestras - Gintaras

KAVA ~ UŽKANDŽIAI
JAV LB Lemonto Apylinkė - PLC

Vytauto Didžiojo karo muziejus organizuoja tarptautinį piešinių konkursą „TEGUL MEILĖ LIETUVOS DEGA MŪSŲ ŠIRDYSE“, skirtą Vasario 16-ajai.

Visus kviečiame pasveikinti
Lietuvą piešiniu gimimo dienos
proga!

Darbai bus eksponuojami š.m. vasario 16 d. Vytauto Didžiojo karo muziejaus parodų salėje bei muziejaus facebook paskyroje. Trys geriausiai muziejaus lankytojų įvertinti darbai bus apdovanoti prizais ir publikuoti miesto spaudoje. Piešinius ar jų nuotraukas siųskite el. paštu justas_motijauskas@kam.lt arba adresu: Vytauto Didžiojo karo muziejus, K. Donelaičio g. 64, Kaunas LT-44248.

2015 M. VASARIO 22 D., SEKMADIENĮ,
LEMONTE, PASAULIO LIETUVIŲ CENTRE

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATKŪRIMO 25-MEČIO MINĖJIMAS

Šv. Mišios – 11 val. r., užkandžiai – 12 val. p. p., iškilmingas minėjimas – 1 val. p. p.

GARBĖS SVEČIAS IR PAGRINDINIS PRANEŠĖJAS –
PROF. VYTAUTAS LANDSBERGIS

MENINĖJE PROGRAMOJE –
LIETUVIŲ MENO ANSAMBLIS „DAINAVA“
IR SOLISTĖ NIDA GRIGALAVIČIŪTĖ

Lietuvių dailės muziejuje veiks Lietuvos nepriklausomybės 25-mečiui skirta
menininko iš Lietuvos Vidmando Miliūno nuotraukų paroda

LAISVĖ NEDOVANOJAMA, LAISVĖ IŠKOVOJAMA

Rengėjai

Informaciniai
rėmėjai

DRAUGAS

AMERIKOS LIETUVIS

Alitavė